V. évfolyam 236. szám. Vasárnap. Budapest, 1904. szeptember 4.

MAGYARSÁG

POLITIKAI, TÁRSADALMI ÉS KÖZGAZDASAGI NAPILAP

ELŐFIZETESI ÁRAK:

Helyben: Egy hóra kor. 1.— Negyedévre 3.— Félévre 6.— Egész évre 12.—
Vidékre: Egy hóra kor. 1.20 Negyedévre 3.60 Félévre 7.— Egész évre 14.—
Egyes szám 4 fillér, vidéken 6 fillér.

A lap megjelenik hétfő kivételével mindennap.
Kéziratokat nem ad vissza a szerkesztőség
Telefon száma 54—67.

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHIVATAL
Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28
Hirdetések petit számitással, díjszabás szerint.
Apró hirdetések ára: egy szó 4 fillér, vastagabb betűvel 8 fillér.

A magyar nyelv joga.

Budapest, szeptember 3.

Gróf Apponyi Albertet, Magyarország politikai és társadalmi életének századunkben ez egyik legnagyobb fiát a szabad Amerika partjain ma üdvözlik nemcsak ott élő honfitársaink, hanem az Egyesült-Államok polgárságának is százezrei. Mig a világot általölelő tengeren keresztül idejut hozzánk a mi magyar szivünket önérzetes büszkeséggel eltöltő üdvözlés hangja, addig itthon gróf Apponyi Albert a magyar nemzeti nyelv jogáért folytatott küzdelmének egyik törekvése vált valóra. A hadügyi kormány elrendelte, hogy a hadsereg ezredei a magyar hatóságokkal irásban magyarul érintkezzenek. Csak egy kis pontozat ez azokból a követelésekből — belemarkolván e nemzet lelki világába — melyeket gr. Apponyi Albert három évtizeden keresztül hangot adott. Hogy ez az egy pontozat teljesittetett, vivmánynak nem is tekinthetjük, hiszen ezáltal a hadügyi kormányzat a magyar nemzet iránt való régi tartozásának csak egy kis százalékát törlesztette le. Vivmányról csak akkor beszélhetünk, ha az idők változandóságával bekövetkezik az, amire gróf Apponyi Albert minden magyar emberrel együttérzően egész politikai életében törekedett, hogy Magyarország összes ezredeiben magyar legyen a szolgálati, a vezényleti nyelv és magyar az a szellem, mely a katonát megtanitja élni és hogyha kell, halni a hazáért, a királyért.

Az a szellem, melyen a költő szólott hozzánk: «Áldjon, vagy verjen sors keze, itt élned, halnod kell!»

Nem vesszük zokon gróf Tisza Istvántól, hogy az Apponyitól kisajátitott programnak ezt a pontozatát éppen gróf Apponyi Albert távollétében léptette életbe. A geszti gróf nyilván meg akarta kimélni Apponyit az itthon ez alkalomból való ünnepeltetéstől, amire ő különben nem is vágyodott. Most csak arra akarunk rámutatni, hogy Apponyi nemzeti törekvéseiből — a clopy-i hadparancs dacára is — sokkal több megvalósulhatott volna, ha annak idején a függetlenségi Kossuth-párt le nem szerel gróf Tisza Istvánnak, ezáltal megszilárditván az ő kormányzatát. Lássuk csak.

A függetlenségi és 48-as pártnak, még a Kossuth Ferenc elnöklete alatti pártnak is, egyik bevallott politikai célja az önálló magyar hadsereg megteremtése. Ez az egyik 48-as alaptétel, amely szerint az egy uralkodó alatti Ausztriának és Magyarországnak van közös védelme, de ennek a közös védelemnek egyik kiegészitő része az osztrák, a másik kiegészitő része a teljesen magyar vezényletü nyelvü és magyar szellemü önálló magyar hadsereg. Vajjon a kiegyezés óta mit tett a függetlenségi és 48-as párt ez önálló magyar hadsereg megteremtésére? Elvi kijelentéseket hangoztatott a hadsereg együttes közössége ellen és kortesjelige gyanánt felirta a választási lobogóra az önálló magyar hadsereg elvi követelését. Egyebet semmit sem tett, mert ezzel elég alapot vélt találni magának további fenmaradására. És mit tettek Apponyi és elvtársai? A hatvanhetes alapon állván, elfogadták a hadsereg közösségét, de szünetet nem ismerve hangoztatták, hogy a közös hadsereg magyar ezredeiben a jelvénynek, a vezényleti és szolgálati nyelvnek magyarnak kell lenni. A kiegyezési törvényt, ugy és egyedül helyesen magyarázták, hogy a nemzet azért ruházta rá a magyar királyra a hadsereg vezérleti és vezényleti nyelve meghatározásának jogát, hogy azt magyarnak fogja legalább a magyar ezredeknél meghatározni. És ez a küzdelem folyt harminc évnél hosszabb ideig. Ez hozta lángba, lobogásba a magyar sziveket. Hiszen mindenki látta, érezte, hogy amit a volt nemzeti párt akar, attól már csak egy lépés az önálló magyar hadsereg. És mikor legközelebb álltunk a teljes sikerhez, akkor lépett elő Kossuth Ferenc és néhány társa s azt hirdetvén, hogy a nemzeti jogok kiküzdése terén a 48-as párt is a 67-es alapra tévedett, megfujták a takarodót, Thaly Kálmánnal együtt megkötötték a nagy békét. Ugy állitották élére a helyzetet, hogyha nem lehet egyszerre önálló magyar hadsereg, hát nem kell a magyar jelvény, a magyar vezényleti nyelv sem. Hogy ez még 48-as szempontból sem volt okos politika, hanem a győzelem előtti meghátrálás, ezt ma már ugy magyarázzák a vidék független polgárai is.

Hogy a magyar nyelv joga tekintetében mégis tettünk egy lépést előre, azt senkinek másnak, mint a nemzeti pártnak s e párt vezérének, gróf Apponyi Albertnak köszönhetjük. Annak a férfiunak, akinél önzetlenebbül ha senki sem küzdött magyarságunkért, nemzeti érdekeinkért, akinek a sok mellöztetés, megcsalattatás után balzsamként fog hatni magas lelkére az az éljen-riadal, mely ma az Oceánon tul százezer hazájától elszakadt magyar ajkáról fog hangzani feléje.

Budapest, szeptember 3.

A miniszterelnök a királynál. Jeleztük, hogy az összes miniszterek már legközelebb visszatérnek a fővárosba és minisztertanácsot tartanak. Mint most értesülünk, a minisztertanács foglalkozni fog az országgyülés őszi ülésszakára vonatkozó munkaprogrammal és a megállapodásról gróf *Tisza* István miniszterelnök referálni fog a királynak, mely célból kihallgatásra jelentkezik ő felségénél. Minthogy a kihallgatás idejéig az Olaszországgal kötendő kereskedelmi szerződés ügye is eldől, valószinüleg a magyar szakminiszterek is felkisérik a miniszterelnököt Bécsbe és ott az osztrák kollegákkal közös tanácskozást tartanak. Ezen a közös tanácskozáson előreláthatólag szóba fog kerülni a német kereskedelmi szerződés ügye is.

—

Az uj szepesi püspök beiktatása. Dr. *Párvy* Sándor, az ujonnan kinevezett szepesi püspök e hó 11-én foglalja el *Szepeshelyen* püspöki székét, de az installáció, tekintettel az országszerte, különösen pedig a szepesi egyházmegye területén tapasztalható nagy inségre, minden nagyobb ünnepség mellőzésével fog végbemenni. Igy el fog maradni a tervbe vett üdvözlő küldöttségek megjelenése is és a püspök csupán a szokásos hivatalos hatóságok fejeinek tisztelgését fogja fogadni. Az uj püspök személye iránt már is nagy a ragaszkodás és tisztelet az egyházmegyében, mert a szegények gyámolitására nagyobb összeget ajánlott fel saját vagyonából.

—

Tallián Béla és a ruthén akció. A földmivelésügyi miniszter a családjában előfordult gyászeset miatt eleinte le akart mondani a korábban tervbe vett hegyvidéki látogatásáról. Legujabb intézkedés szerint azonban mégis elutazik Máramarosba, de a fogadtatások teljesen nélkülözni fogják az ünnepies szinezetet. A minisztert utjában elkisérik a vármegyei képviselők is.

—

A szerződéses tárgyalások Olaszországgal. Rómából táviratozzák a beavatott körökben elterjedt azon hirt, hogy a borvám kérdésének megoldásánál most már egy *jelentékenyen nagyobb mennyiségü* vámkedvezményes bornak behozatáláról van szó, mint amiként azt eredetileg kilátásba vették. Ezzel szemben azonban a *kedvezményezés időtartama rövidebb, sőt jelentékenyen rövidebb időre* lenne megszabva. A bor minőségének megjelölése és egyéb behozatali kautelák biztositják Olaszországnak ezen szabadalom előnyének élvezetét, a többi legtöbb kedvezményes államok kizárásával. Ilyen és ehhez hasonló röppentyük naponta lesznek kibocsátva a szerződéses tárgyalásokról s a magyar bortermelő közönség aggodalommal olvassa ezeket. Bármily külön kedvezmény, amely a legtöbb kedvezménybe ütközik és bármily rövid időre szóljon is, mérhetlen károkat okoz Magyarországnak s azért erős ellentétben áll azon kormánynyilatkozatokkal, amelyek a borkérdés ügyében Budapestre vándorolt küldöttségek lecsendesitésére voltak szánva. A magyar közönség az olasz szerződésből a borvámkedvezmény teljes eliminálását reményli és sajnos lenne, ha ezen várakozásában csalódnia kellene. Egyébként a *Vallombrosóban* folyó tárgyalások már a vége felé járnak és ezen érte-

sülést látszik igazolni *Luzzatti* olasz pénzügyminiszternek egy hirlapiró előtt tett azon nyilatkozata is, hogy a megbizottak a szerződést már a legközelebbi napokban aláirják. A miniszter szerint a szerződés, tekintettel a megoldandó kérdések nehézségeire, mindkét félre nézve egyaránt nyujt előnyöket és hátrányokat és egyik fél sem mondhatja el, hogy a szerződés az ő előnyére köttetett meg. A «*Messageri*» cimü lap értesülése szerint ellenkezőleg a szerződés megkötése még távol áll, mert még mindig vannak megoldatlan kérdések, igy többek között a halászatra és a borvámra vonatkozólag nem történt megállapodás és csak általánosságban lehet mondani, hogy a konferencia a főkérdéseket már elintézte.

A Stefani-ügynökség jelenti Vallombrosóból: A kereskedelmi szerződési tárgyalásokhoz kiküldött osztrák-magyar alkudozók és olasz alkudozók tiszteletére ebédet adtak, amelyen Lützow gróf osztrák-magyar nagykövet és Orlando miniszter, valamint Mihalovics udvari tanácsos és Malvano szenátor igen szives felköszöntőket váltottak. Gróf Lützow az olasz király és királyné egészségére, Orlando Ferenc József királyra mondott felköszöntőt. Mind a ketten kiemelték a két országot egybefüző barátságot és szövetséget és bizalmuknak adtak kifejezést, hogy a kereskedelmi politikai megegyezés, melynek megkötését legközelebbre várják, nemcsak gazdaságt, hanem politikai téren is hasznára lesz a két ország kölcsönös viszonyának.

—

Az Országos Nemzeti Szövetség és gróf Apponyi. Gróf Apponyi Albertet, mikor amerikai utjára Liverpoolból elindult, az Országos Nemzeti Szövetség a következő táviratban üdvözölte:

«Nagyméltóságodat a magyar névre dicsőséget hozó utjában honfitársi szeretettel kisérjük és kérjük, hogy az amerikai magyarokat nevünkben is üdvözölni méltóztassék.»

—

Nagy Ferenc kerületében. Máramaros-Szigetről jelenti tudósitónk, hogy *Nagy* Ferenc, volt kereskedelemügyi államtitkár, a visói kerület országgyülési képviselője e hó 10-én Máramarosba jön és meglátogatja visói választóit is.

—

A képviselőház alkalmazottainak uj pragmatikája. A képviselőház tisztviselőinek és szolgáinak fizetésrendezésével kapcsolatosan uj szolgálati pragmatika is készült, amelynek életbeléptetésén most dolgozik *Andor* Gyula elnöki tanácsos. Az uj pragmatika nagy munkával jár, mert egy csomó tisztviselő és szolga uj ügykört nyer és a fizetésrendezés által is más fizetési fokozatba kell őket beosztani. Ha ez a fáradságos munka befejezést nyer, a szolgálati szabályzat mindenkire nézve kötelező lesz és legalább is egy jó időre rendezve lesz az összes alkalmazottak ügye.

A szövetkezeti kiállitás.

Budapest, szeptember 3.

Az Iparmüvészeti Muzeum fedett udvarán s a mellékhelyiségekben elhelyezett *szövetkezeti kiállitást* ma délelőtt mutatta meg a sajtó képviselőinek dr. *Horváth* János, az Országos Központi Hitelszövetkezet osztályfőnöke. A kiállitás *nemzetközi* jellegü, de tartalmában négyötödrésze magyar s csak az ötödik ötödöt foglalják el a külföldiek.

Az érdeklődést mindenekelőtt a terem baloldalán elhelyezett angol *Wholesal*, nemcsak Angliának, de a világnak is legnagyobb fogyasztási szövetkezete kivánja tőlünk a maga kiállitásával. Maga *Wolf* Henry, e formidábilis gazdasági szervezetnek, egyuttal a Szövetkezetek Nemzetközi Szövetségének elnöke áll a nehány négyszögméternyi kiállitási tábla előtt s a magával hozott tárgyakat pakolja ki a burkolataikból. Rötszakállu, jól táplált angol ur, aki azonban oly kedélyes és oly előzékeny, mintha bajor volna. Másik előnye, hogy németül és franciául is beszél, ami az angoloknál elég ritka jelenség. Mosolygó önérzettel mutat azokra a számokra, amelyek a *Wholesal*-t jelentik: másfél millió tag, tulnyomóan munkások és szegényebb kis emberek, szövetkezeti tőke 72 millió korona, 1903-ik évi forgalom 440 millió korona. A *Wholesal* forgalmát tizenkét óceánjáró nagy hajó bonyolitja le távol világrészekben . . .

Az angolok mellett helyezkedtek el a *franciák*. A Gironde bortermelői kiállitottak egy izlésesen faragott, csinos hordót s bort is küldtek a kiállitásnak, amelyet itt Budapesten a szövetkezeti eszme jövőjére fognak meginni . . . Egyébképpen grafikonok és nagyon tanulságos statisztikai táblák töltik ki a kiállitás külföldi oldalát.

A szövetkezeti kiállitás magyar részének legfőbb vonzóereje a *Hangya* által bemutatott «magyar bolt» a maga faragott butoraival, népkönyvtárával, fiókos állványaival s szinte sugárzó egész berendezésével. Az illuzió fokozására viaszból készült magyarok fogják a falu szövetkezeti életét illusztrálni.

Közvetetlenül a «Hangya» boltja alatt, lent az udvaron a *Magyar Gazdák Vásárcsarnok-Ellátó Szövetkezete* ütötte föl a maga nagyon izlésesen diszitett, zöld galylyal hivogató, mindenféle jó falattal s tüzes borral csalogató sátorát. Azaz hogy a jó falatok még csak ezután, majd hétfőn, a megnyitáson fognak «szőnyegre», a sátor asztalára kerülni: az ellátó-szövetkezet cikkeinek egész sora a maguk kivánatos, eleven üdeségében. A Magyar Szőlősgazdák Országos Egyesülete pedig egész kollekció magyar bort helyezett el e sátor vendégszerető oltalma alatt. A négyszög átlója köti össze ezt a sátort a *Wholesal* rekeszével, vagyis inkább Wolff ur szemüvegével. Ha ez a két szövetkezet: a magyar termelő s az angol fogyasztó most amugy rövidesen összeköttetésbe léphetne egymással, micsoda jövője nyilnék az élelmiszerek termelésének Magyarországon! . . . Különben *Szilassy* Zoltán, az ellátó-szövetkezet egyik vezérembere Fiumében megmutatta, hogy tud bánni az angolokkal; tán ezt a «nagyfejü» emberüket is leszedi a lábáról.

A magyar kiállitás legnagyobb részét az Országos Központi Hitelszövetkezet foglalja el a maga vidéki és fővárosi fiókjaival. Legnagyobb érdeklődés tárgyai a *szövetkezeti gabonaraktárak*, amelyek már huszonegyen vannak az országban. A kiállitott két modell közül az egyik az ilyen szövetkezeti raktárt mutatja be kisebbitett hasonmásban, a másik a *szövetkezeti elevátor* modellje; ez utóbbi még nincsen, még a jövő, de már a legközelebbi jövő zenéje . . . Mellettük az asztalon, üveg alatt, a magyar föld terményei, amelyek a szövetkezeti raktárakban foglaltatnak. Ezek is, mellesleg megjegyezve, jó közel vannak az angolokhoz.

Az Országos Központi Hitelszövetkezet által szervezett ipari termelő szövetkezetek közül asztalosok kocsigyártók, szabók és cipészek szerepelnek leginkább. A fővárosi szabók hitelszövetkezete annyira megerősödött, hogy most már az állami és a fővárosi szállitásokban jókora részt szed el a nagyvállalkozóktól. A *Székelyföld* ipara pompás faragott magyar butorokkal s a legkényesebb izlést is kielégitő cipészipari termékekkel, a *marosvásárhelyi* ipari hitelszövetkezetek produktumaival szerepel. Eredeti specialitások a hires abaujmegyei *metzenzéffi* svábok kapái, ásói és egyéb ilyen szerszámai, amelyeknek előnyösebb értékesitése céljából szintén ipari hitelszövetkezetet szervezett nekik éppen a bemutató dr. *Horváth* János. Ez ipari termelő szövetkezetek szomszédságában, az egyik kijáratnál egy kis szekrénykét helyeztek el, amelyet kevesen fognak észrevenni: ez a *magyar szövetkezeti irodalom* kiállitása . . .

A földszint látnivalói között még a *Magyar Mezőgazdák Szövetkezete* és a *Központi Tejcsarnok-Szövetkezet* kiállitása érdemel külön emlitést. Ez utóbbinál a tejgazdasághoz szükséges gépek és összes eszközök is együtt láthatók.

A szövetkezeti intézmények iránt közelebbről érdeklődők figyelmét le fogják bilincselni azok a különféle grafikonok és táblázatok, amelyek az egyes szövetkezetek fejlődését tüntetik föl s amelyekből igen sok látható ezen a kiállitáson, ugy a külföldi, mint a magyar részen. Még az *erdélyi szászok* is küldtek ilyen grafikont, amely az ő 83 szövetkezetük szervezetéről és működéséről ad képet.

A szövetkezeti kiállitás rendezését ma és holnap befejezik s hétfőn délben ünnepi beszéddel nyitja meg dr. *Darányi* Ignác, a Magyar Gazdaszövetség elnöke.

A magyar iparosság szociális téren.

Budapest, szeptember 3.

Dr. Horváth János a szociális tanfolyamon rendkivül érdekes, szabad előadást tartott, melynek vázlatát a következőkben közöljük.

Bevezetésül ismerteti a XIX. század ipari átalakulását, a nagy ipartelepek és gyárak létesülését s a gépek uralmát. Mindezekkel szemben a munkás alárendelt helyzetbe jut és igy kifejlődik a nagy érdekellentét a munkaadó és a munkás közt. Kifejti az egyéni erő és tehetség, az individualizmus nagy jelentőségét a haladás terén s ezzel szembeállitja a szocializmust. Amazt az egyéni önzés, ezt a közérzület kifejezésére használjuk. Mindezek inkább elvont fogalmak, a gyakorlatban a szociálizmust egyfelől a *szociáldemokraták* akarják, de sokszor igen ferde irányban megvalósitani, azért azok minden országban mint agitáló párt szerepelnek, másfelől azonban az ugynevezett *szociális reformátorok* ugy a tudomány terén, mint a törvényhozás utján iparkodnak a gyengébbek helyzetén javitani és a kisiparosok és ipari munkások sorsát is kedvezőbbé tenni.

S ezzel áttér a hazai ipari munkás és kisipari mozgalmak történetének ismertetésére. Előadásából tudjuk meg, hogy az első agrár-szocialista zendülés nálunk már 1868. évi március hónapban történt Félegyházán, hol már a földosztó elveket is hangoztatták. A mozgalom jellege az 1897. évi aratási sztrájkban is nyilvánult és agrárszociálistáinkat elsősorban a földéhség, a földbirtok utáni szertelen vágy jellemzi.

Egészen más az ipari szociálisták törekvése, amit a történtek folyamán lehet kimutatni.

Az ipari szocialista mozgalmak egy évvel később, 1869-ben keletkeztek hazánkban, még pedig az osztrák szociálisták befolyása és idegen, külföldi izgató munkások beköltözése következtében. A szervezkedés is még ez évben két irányban történt. Megalakitották a külföldiek vezetésével az *Általános Munkásegylet*-et, mely a Lassale-féle állami segély alapján állott. Ezzel szemben szervezték Schulze-Delitzsch elvei szerint a *Pest-budai Munkás Önképző Egylet*-et, mely nemcsak az önsegélyt hangoztatta, hanem a hazafias irányt is maga elé tüzte. Ennek *Jókai* Mór és *Mudrony* Soma is tagjai voltak.

Ez a kétféle szociális irány az ipari munkások körében, bár különféle átalakuláson ment át, napjainkig is megmaradt. Sajnos, hogy a hazafias irány mindig gyengébb volt és nemzeti szociáldemokratáink alig tudnak valami eredményt felmutatni a nemzetközi szociáldemokratákkal szemben.

Ez utóbbiak szervezkedésének hamar megvolt a látszata. A következő 1870-ik évben rendezték az *első sztrájkot* a pékipar és igy a kézmüvesipar terén. Sajátságos, hogy azóta is a sztrájkok nálunk majdnem folytonosan a kis- és kézmüvesipar ellen irányulnak, és ezt rontják. Gyáriparunk, mely már számot tesz, keveset szenvedett a sztrájkoktól, holott külföldön a nagy ipart üldözik a szociáldemokraták.

Az 1871. évben két nevezetes dolog történt. Az egyik a párisi kommun levertetésére rendezett gyászoló körmenet, melyet a nemzetköziek a Városligetben tartottak meg, a résztvevők fekete kokárdát tüztek fel és éltették a levert párisi petroleuröket. Ezzel kapcsolatban egy másik kalandos terv is merült fel. El akarták a szociálisták a Gellérthegyet foglalni és innen uralkodni a város felett. E nevetséges tervből keletkezett az ugynevezett *hütlenségi* per, melyben néhány munkásvezért 2—3 évi börtönre itéltek el. Ennek a pörnek és mozgalomnak nevezetes jellege az, hogy ezzel a szocialdemokracia a politikai térre lépett át.

Az 1871. évben állapitották meg szocialistáink először egy nyilvános népgyülésen programmjukat, melynek főpontjai a következők:

1. Általános és közvetlen választói jog titkos szavazással; 2. az indirect adók eltörlése és a fokozatos jövedelmi adó behozatala; 3. szabad egyesülési és gyülekezési jog; 4. teljes sajtószabadság, a hirdetési bélyeg és az óvadék eltörlése; 5. az állandó hadsereg megszüntetése és a milic-rendszer behozatala; 6. az egyház elválasztása az államtól; 7. a munkaidő korlátozása; 8. gyermekek eltiltása a gyári munkától; 9. alkalmas népiskolák létesitése; 10. termelőtársulatok szervezése államsegélylyel.

A programmból egyik-másik pont már megvalósult, lényegében azonban napjainkban — mint közismeretü — már reálisabb lett.

Nevezetes még a hazai munkásmozgalmak kezdetéről az, hogy abban az egyetemi hallgatók közül is többen részt vettek. Ezeket a szellemi munkásokat *fejmunkásoknak* nevezték szociálistáink. Ezek közül Csorba Géza nevü fiatalember irta a *Communista riadót*, mely akkor nagy port vert fel, a következménye sajtópör lett, de az esküdtszék a szerzőt felmentette.

A magyar munkásmozgalmakban a hetvenes és nyolcvanas években azután a nyomdászok vitték a főszerepet s ezek nemcsak a munkások szervezkedése, hanem a munkásviszonyoknak sztrájkok utján való folytonos és fokozatos javitásával jelentékeny eredményeket is értek el s ezzel helyzetüket eléggé jóvá tették.

Felemliti még az 1890. évi május elsején tartott nagy népgyülést, melyen május elsejét először ünnepelték meg s ezen a gyülésükön létesitették voltaképpen a világ nemzetközi szociálistáival állandó összeköttetéseiket. Ezóta a magyarországi szociálisták egy kis láncszemét képezik annak.

Midőn 1894-ben Sz. *Kovács* János a mezei munkások körében fölidézte a hódmezővásárhelyi zendülést, nemzetközi szocialistáink azonnal megragadták az alkalmat és három év alatt szervezték az agrárszocialistákat is. Jellemző, hogy nálunk ezek szintén az ipari szociálisták vezetése alatt állanak.

Ami az iparosok szocialis mozgalmát illeti, ez az 1872. évi iparos-kongresszuson veszi kezdetét. Kézmives és kisiparosaink ekkor igen helyes programmot állitottak föl, melyben nemcsak az önálló vámterületet, hanem az ipari szakoktatás, az ipari hitelügy, a katonai és közhatósági szállitások, főleg pedig az ipari szövetkezetek szervezését is követelik. Mindezekből két évtizedig semmi sem lett, mert a 70-es évek politikusai azt tartották, hogy hazánknak ipar nem kell, elég jólétükre a mezőgazdaság is. Igy történt, hogy a 70-es években még a m. kir. honvédség bakancsait is Morvaországban készittették s hagyták 40.000 csizmadiánk nagy részét tönkre jutni.

Midőn azután a 90-es évek elején kezdtek nálunk is az iparral foglalkozni, a kisiparosság egy része teljesen elzüllött, munkássá degradálódott és beállt szocialdemokratának. Az 1895. évi aradi cipészkongresszuson kimondották, hogy az *árutermelést* társadalmositani kivánják és helyeslléssel fogadták azt az eszmét is, hogy az önálló cipészmesterek saját külön üzleteiket szüntessék meg és *egyetlen közös termelő társasággá* alakuljanak át. Ez alatt oly termelő szövetkezeteket értenek, melyet részünkre az állam létesitene az adópénzekből, ami már communismusnak is beillik.

Azok az önálló kisiparosok, akik más bözépvagy nagyiparosnak dolgoznak és igy félig-meddig munkásoknak tekintetnek, rendesen részt vesznek a szociálista mozgalmakban és a sztrájkokban is, de a szakszervezetekbe nem tartoznak. Szociálistáinknak jelenleg Budapesten 13 országos egyesületük van, ezeken kivül itt még 27, a vidéken pedig 36 önálló szakegyesület müködik s ezekben összen 40.000 munkás van tömörülve. Ez magában véve még nem nagy erő, csakhogy a szakegyletekhez és az országos pártvezetőség és központi erős szervezethez tartozik még 160 vidéki munkáscsoport is.

Jellemző ezekre nézve, hogy csak izgatni és rombolni tudnak, az alkotások terén pedig semmi eredményt sem birnak felmutatni, szociáldemokráciáinknak még fogyasztási szövetkezeteik sincsenek, holott a külföldön ezek a munkások jólétének egyik előmozditói.

Részletesen ismerteti a hazai sztrájkokat és e részben korlátozó törvényes intézkedéseket kiván. Majd felsorolja eddigi szociálpolitikai alkotásainkat az ipar terén. Igen nevezetes ezek közül az 1872. évi ipartörvény, mely az 1868. évi északnémet iparrenntartás forditása lévén, a munkások védelmére ugyanazon intézkedéseket tette, minők Németország ama részén fönnállottak.

Az 1884. évi ipartörvény ezeket alig vitte előbbre. Kizárólag ipari szociális törvény az 1891. évi XIII. t.-c. az ipari munkának vasárnapi szüneteléséről; az 1891. évi XIV. t.-c. az ipari és gyári alkalmazottaknak betegség esetén való segélyezéséről, végre az 1893. évi XXVIII. t.-c. az ipari és gyári alkalmazottaknak baleset elleni *védelméről* és az iparfelügyelőkről. A mezőgazdasági munkástörvényhozásról eltekintve, nevezetes iparszociálpolitikai törvény még az 1898. évi XXI. t.-c. a nyilvános betegápolás költségeinek fedezéséről és az 1898: XXIII. t.-c. a gazdasági és ipari hitelszövetkezetekről. Sajnos, hogy iparososztályunk nem veszi kellő mértékben igenybe a törvény nyujtotta előnyöket és kedvezményeket.

Mindezen törvények mellett még sok a teendő. Az iparos és munkás közti munkaviszony nincs helyesen rendezve az ipartörvényben; sok bajnak forrása az otthoni vagy ülő- és az akkordmunka; nincs behozva a balesetbiztositás, a rokkant és aggkori biztositás, a munkanélküliség elleni védelem; szükség volna munkáskamarákra és iparbiróságokra is.

Nem teljesithetők a munkások ama kivánságai, melyek a 8 órai munkaidőre vonatkoznak, mert például a kömüvesek télen 4 hónapon át egyáltalában nem dolgoznak, 8 órai nyári munkaidő mellett ennél kevesebbet dolgoznának. A bérminimum keresztülvitele a gyakorlatban lehetetlen; árszabályt is csak némely iparágban lehet megvalósitani, a munkások rendbizottságot vagy bizalmi férfiukat saját korükből nem küldhetnek az iparos mühelyébe vagy munkájára, mert az ellenőrzés hatósági föladat. A szabad egyesülési jogot azonban a munkásoknak is meg kell adni. De ha az ipartestületeket hatósági biztosok ellenőrzik, ezt a munkásgyüléseknek sem lehet elengedni. A sajtószabadságban azonban a szociálisták is egyformán részesithetők.

Az általános választói jogot a munkásosztálynál szigoru qualificatióhoz kell kötni. A tüntető munkás-körmenetek és a munkás népgyülések, amelyeken különféle idegen elemek is részt vesznek és igy a résztvevők az eléjük terjesztett ügyeket megbirálni nem képesek, egészen fölöslegesek, mert a munkás szakegyletek és kongresszusok, valamint a felállitandó munkás-kamarák és iparbiróságok ugy is kellő kifejezésre és érvényre juttathatják a munkások jogos kivánalmait.

Igy azután idővel megalakul nálunk is a IV. rend, melybe azonban a kisiparosmesterek egyrésze is lehanyatlik; ellenben kézmüvesiparunk, bár a sok sztrájk miatt igen szorongatott helyzetben van, meg fog edződni és kézmüvesiparosaink nagyrésze a középosztályba fog fölemelkedni.

De mindezen célokból az ipari szocialpolitikának arra kell törekednie, hogy a munkás és munkaadó közt az ellentéteket elháritsa s azok érdekeinek okos és békés kiegyenlitését keresztülvigye.

A japán-orosz háboru.

Budapest, szeptember 3.

Most már végkép bizonyos, hogy Liaojang a japánok kezébe került s Kuropatkin futva menekül észak felé, maga sem tudja hová. Mert hogy Mukdent nehezen éri el, arról kezeskedik Kuroki, aki ott áll Mukden és Liaojang között s már is több véres csatában megverte az ágyui torkába szaladó orosz előcsapatokat. A japánok nemcsak hogy bevonultak Liaojangba, hanem rövidesen további operációik bázisává is tették. Oyama oda helyezte át főhadiszállását s nyomban kijavittatta a japán ágyuktól megrongált erőditményeket és védőmüveket, amelyeket az oroszok hathónapi erős munkával készitettek.

A mai táviratok legnagyobb része a döntőütközet részleteivel számol be. S ezek a részletek iszonyu küzdelemről tanuskodnak. A japánok tizezer, az oroszok tizenötezer embert vesztettek három nap alatt. Szörnyü tusa lehetett az, amelynek ennyi az áldozata csak sebesültekben és holtakban. Hát a megszököttek, a foglyul esettek száma! Majdnem bizonyos, hogy még tiztizenötezer ember hiányzik a csatatérről. A vereség hire óriási megdöbbenést keltett egész Oroszországban.

Tetézte ezt a hirt az a körülmény, hogy Port-Arthurból is kedvezőtlen jelentések érkeztek. Táviratunk ugyan nem mondja meg, hogy mi történt Port-Arthur alatt, de valószinünek tartjuk, hogy a japán ostromló sereg általános rohamot intézett a vár ellen s hogy az oroszok kénytelenek lesznek a legrövidebb idő alatt, talán már két-három nap mulva, feladni a várat. Holnapi hireink bizonyára már bővebben be fognak számolni a port-arthuri eseményekről is.

Mai távirataink a következők:

A döntő ütközet.

Tokio, szept. 3.

Kuroki csapatai tul vannak erőltetve és fárasztva. A Taiceho megáradt. A gázlók járhatatlanok. Kuroki tábornok ennek ellenére folytatja előrenyomulását Hayingtaj ellen.

Kobe, szeptember 3.

A *Daily Mail* távirata szerint *a japán sereg tönkreverte az oroszokat*, akik rendetlen és fejetlen hátrálással menekülnek. Liaojang felett a felkelő nap lobogója leng.

London, szept. 3.

Tokioból táviratozzák e hó 2-áról, hogy a japán sereg nem enged pihenőt a menekülő orosz seregnek. Az oroszok minden törekvése arra irányul, hogy a vasutvonalat megtarthassák. Kuropatkin csapatai futva menekülnek a Taiceho másik partjára s utközben felgyujtják a falvakat.

London, szept. 3.

Szentpétervárott sokat várnak Linevics hadoszlopának beavatkozásától, amely arra irányul, hogy Kuroki üldöző seregét feltartóztassa. Kuropatkin uj sereg alakitásával foglalkozik Kondratovics és Subojajew vezetése alatt. A mult héten Kuropatkin Liaojangtól északra két kilométernyi ideiglenes vasutállomást épittetett. A tulajdonképpeni vasutállomás égése a döntő ütközet után öt napig tartott. Az állomási raktárakban temérdek felhalmozott készlet pusztult el.

Róma, szept. 3.

Liaojangból érkezett távirat jelenti, hogy *az orosz sereg vesztesége halottakban, sebesültekben és foglyokban 15.000 volt.* A japán egyesült seregek 40.000 puskát, sok ágyut és 200 társzekeret zsákmányoltak. A japánok részén 12.000-en estek el.

Páris, szept. 3.

Pétervárról táviratozzák az Echo de Paris-nak:

A hadügyminiszteriumhoz érkezett jelentés megerősiti, hogy *Kuropatkin feladta a Taiceho mellett elfoglalt hadállásokat* és rendeletet adott a visszavonulásra a Liaojang mögött levő megerősitett hadállásokba.

Kuroki két részre osztotta seregét: az egyik részt Liaojangba vezette, a másikat pedig Jangsaiba küldte, Liaojangtól északra a vasutvonal mentén.

Páris, szept. 3.

Az *Echo de Paris* szentpétervári levelezője közli, hogy *az oroszok visszavonulását Liaojangból tegnap félhivatalosan is megerősitették.*

A távirat Szentpétervárott kinos megdöbbenést keltett. A visszavonulás sokkal nagyobb

veszteségekkel történt, semmint a londoni táviratok jelentették. Illetékes körökben abban reménykednek, hogy legközelebb a harctérre rendelik az európai legválogatottabb orosz csapatokat.

Port-Arthurból is kedvezőtlen hirek jöttek.

Tokio, szeptember 3.

Azt hiszik, hogy Ojama tábornagy főerejének, mely a Taicehótól délre van, ma reggel sikerült átkelni a folyón. Kuroki tábornok tegnap egy támadás alkalmával elfoglalta Hayengtaj magaslatait. Remélik, hogy ma uralni fogja a vasutat. Az oroszok ugylátszik a Yentaj bányánál gyülekeznek.

Szentpétervár, szept. 3.

Hiteles forrásból jelentik, hogy a Liaojanggal való távirati összeköttetések rendes üzemben vannak.

Tokio, szept. 3.

Az oroszok tegnap reggel kezdtek visszavonulni a Liaojang előtt jobbról és a centrumban lévő hadállásaikból. Annál a kisérletnél, hogy a Taicihón átkeljenek, nagy zavarodást okoztak köztük a japánok, *akik üldözték őket és hatalmukba ejtettek számos orosz ágyut*, amelyekből aztán a liaojangi pályaudvart gránátokkal bombázták.

London, szeptember 3.

Kuroki hadseregének az a része, amely szerdán este a Taicin átment és a Mukdenbe vivő országuton haladt előre, már tegnap délelőtt tizenegy órakor Liaojangtól tizenkét mérföldnyire északnyugatra *rábukkant a menekülő oroszokra, akiket visszaszoritott a Taci folyó felé.*

A drótnélküli táviró s a háboru.

London, szept. 3.

Cingtauból jelentik tegnapról: A megsebesült Matussevich tengernagy egy beszélgetés alkalmával kijelentette, hogy a tengeri háboru legjobb tanulsága a drótnélküli táviratozás jelentősége, amelyet a legutóbbi ütközetekben alkalmaztak, mig a készülékeket szét nem lőtték. A drótnélküli távirat biztosan és gyorsabban müködik, mint az eddigi zászlójelzések Az uszóaknákkal szemben nincs más védelem, mint hogy aknafogókat küldenek előre, amelyeket a flottának követnie kell. A torpedók nem állották ki a próbát. A japánok egy éjen 15 torpedótámadást tettek minden eredmény nélkül. Több hadihajó, mely együtt dolgozik fényszórókkal, biztosságban van a torpedótámadások ellenében. A torpedóhálók a hajókra nézve értéktelenek a harcban. Ezek csak akadályozzák a hajókat a mozdulatokban és csökkentik sebességüket. A tengeri harcokra vonatkozó japán jelentések hiányosak, mert elhallgatják a japán veszteségeket. Matussevich tengernagy még mindig nagyon beteg, mig a többi sebesültek a javulás utján vannak.

TÁVIRATOK.

A macedon reformok.

Róma, szept. 3. A Stefani ügynökség a következő kommünikét teszi közzé: Azok a nyilatkozatok, amelyeket egy bécsi lap egy olasz konzulnak tulajdonit, Olaszország állitólagos terjeszkedési terveiről Alhániában, teljesen alaptalanok. Sajnálatos, hogy a sajtó egy része Olaszországban és Ausztriában oly hireket terjeszt, melyek ellenkeznek az igazsággal és oly cikkeket közöl, amelyek alkalmasak arra, hogy a közvélemény egy részét megzavarja, ellentétben a két kormány müvével, amelyek megegyeztek abban, hogy politikájuk egyik alapvonalának tekintik a két állam között fennálló szövetség és barátság és kitünő viszony fentartását és megszilárditását.

Konstantinápoly, szept. 3. Bolgár adatok szerint a Szaloniki melletti Gradobor faluban bolgárok ellen elkövetett gyilkosság személyes boszu müve volt. Bolgár részről kijelentik, hogy a macedón főbizottság összes vezetői a bandamozgalom szünetelését rendelték el. Csak egyes fanatikus elemek vagy közönséges rablóbandák követnek el egyes erőszakos tetteket, vagy pedig személyes boszu müveiről van szó és ezeket török és görög részről tulozzák és a komiték rovására irják. Az uj török hajóraj tegnapi megérkezése a mohamedán lakosságra nagy hatást tett. A török lapok tuláradó módon ünneplik a török haditengerészet megifjodását és a szultánnak erre vonatkozó érdemeit.

Kémkedési ügy.

Róma, szeptember 3. A lapok jelentik, hogy a tarentoi arzenálba alkalmazott Montenegro Benjamin elektrikust letartóztatták, mert azzal vádolják, hogy a város védelmére vonatkozó értesitéseket adott el egy idegen hatalomnak. Letartóztatták továbbá a Montefusco-féle tudakozódó iroda igazgatóját is, aki baráti viszonyban állott Montenegroval. A lapok szerint a tengerészeti miniszteriumban elismerik, hogy egy kémkedési ügyet fedeztek fel, de vonakodnak részleteket közölni.

A kinaiak s a hittérito.

London, szept. 3. A Timesnek jelentik Pekingből: A francia követ hir szerint három belga hittéritőnek juliusban történt meggyilkolásáért elégtételként a következő követeléseket állitja fel: A vétkesek megbüntetése. Az alprefektus és a hivatalnokok elmozditása, akik az idegenektől megtagadták az oltalmat, továbbá minden felekezetü kinainak számára kórház felállitása, diszes temetése a meggyilkoltaknak és néhány száz dollár kártérités a hittéritőkkel együtt meggyilkolt négy kinai családjai számára. A meggyilkolt hittéritőkért nem követelnek kártérités. A kinai kormány hir szerint szivesen teljesiteni fogja ezeket a követeléseket.

Kapunyitáskor.

Budapest, szeptember 3.

Megnyilnak az iskolák kapui országszerte, szeptember elején. Tolong az ifjuság a beiratásokra, szoronganak a szülők az igazgatók ajtaja előtt, hogy a fiok valahogy ki ne maradjon az iskolából s a sok fiatal embert alig lehet becsömöszölni az osztályokba, mert a fővárosban mindig kevés az iskola és mindig sok a tanuló. Vidéken sem cseng-leng éppen a diák az osztályában, ott is sürü népességü osztályok dulakodnak a folyosókon és nyomulnak be a tanterembe a második csengetéskor. Épp ez a jelenség látható a lánynevelés terén, nincs elég iskola, mert a lányok is érvényesülni akarnak a közéletben s a szükségés képesitést oly tömegben szerzik meg, amilyenről negyedszázad előtt álmodni sem mertünk. Több lány van ma a polgári iskolákban, mint 25 év előtt fiu volt az összes középiskolákban s ezekben ma több fiu készül a jövőre egy év alatt, mint a forradalomtól a kiegyezésig terjedett egész 18 esztendő alatt készült.

E tények eleven szemlélete kihivja az elmélkedést e tünemény felett. Hiszen Magyarország népessége alig emelkedett azóta s a tudományos pályára készülő ifjuság száma megtizszereződött. Oly roppant nagy lenne a tudományszomj minálunk, hogy a középiskolák látogatottságát indokolja ez? Mert hiszen a középiskola a mérvadó a nemzet müvelődésénél, a középosztályt, mely a legfőbb munkára van hivatva politikai téren és jórészt vezető szerepet játszik nálunk, a középiskolák nevelik. Egy-két lelkes mágnást leszámitva, a miniszterek és államtitkárok s a közélet vezéregyénei fővárosban és vidéken a magyar középosztályból telnek ki, ezek neveltetésén sarkalik tehát a nemzeti állam fölépitése, a jellemképződés s a valódi hazafiság csirái a családon kivül ez intézetekben ültettetnek a jövő vezéreinek lelkébe. A tömérdek fő- és algymasium, főreáliskola, felső kereskedelmi iskola, ipariskola, iparmüvészeti, zenei és festőmüvészeti tanintézet nemcsak szakembereket képez, de jellemfejlesztésre és a nemzeti szellem tüzes ébresztésére is szolgál, első sorban azonban a gymnasiumok, melyek előföltételét képezik a leendő politikai és közigazgatási nevelésnek.

Általánosságban konstatálhatjuk, hogy a hazai iskolák magyar része ez utóbbi téren kötelességét hiven teljesiti. Az onnan kikerülő ifjuság átlag véve hazafias szellemü, jellemes és tisztességes lesz. A fővárosi iskolák ifjusága jóval többet tanul, mint a vidéké; ez utóbbié egészségesebb, erőteljesebb nemzedéket nevel, mint a főváros, ami nemcsak a levegőtől, táplálkozásból és lakásviszonyoktól függ, hanem a tantestületek szellemétől is. Ami a fizikai erő fejlesztését illeti a szellemi mellett, e részben a főváros iskolái általában szóba se jöhetnek. Itt ahol minden talpalatnyi föld oly igen drága, ahol a legtöbb iskola udvarán egy osztály se férhet el, nemhogy egész tanintézet ifjusága, — nem is kivánhatunk testi nevelést a tanintézet falain belül. Elérhetnők azt tanrendszerünk teljes átalakitásával, a német rendszer elvetésével s helyette az angol behozásával (ami végül is csak idő kérdése lesz), ma azonban a német kultura annyira agyonnyom bennünket, hogy egyetlen miniszter se mer hozzányulni, mert ebben a véderő, a pragmatika szankció, az állami alaptörvények, a monarchia katonai készültségének és harcképességének és még Isten tudja mi mindennek megtámadását látja. S ezért van az, hogy a leendő jogászt, orvost, nyelvészt, papot és minden más egyebet integrális számitásokkal, gömbháromszögtannal, logaritmusokkal gyötrik éveken keresztül és szaporitják velük az ifju öngyilkosok számát, viszont a leendő mérnököt, gépészt, bankhivatalnokot ó-kori nyelvekkel, versirással, latin versek százainak bemagolásával ejtik kétségbe, csak azért, hogy az egységes nevelés csorbát ne szenvedjen.

Ami a test fejlesztését illeti, erre vonatkozólag érdekes adatot olvastunk egyszer egy szaklapban. A fővárosi gymnasiumok egyikének tornatanára az intézet hazamenő növendékeit mind megmérte s midőn visszajöttek, ismét mázsára veté őket. A tanév elején és végén eszközölt mérések azon megdöbbentő eredményt adták, hogy a megmért több száz fiu közül csupán csak kettőnél vett észre a tanév tiz hónapja alatt nagyobb testi gyarapodást, mint volt az a vakáció két hónapja alatt. Tehát majdnem négyszáz fiu, a fejlődés korában (11—18 éves korban) kevesebbet fejlődött a tanév tiz hónapja alatt, mint a szünidő két hónapja alatt. E tény sujtó kritikája tanrendszerünknek. Az angol fiu arányosan fejlődik minden hónapban, — a magyar fiu fejlődése megáll októbertől juniusig s ha visszafelé nem is megy, de nyolc éven keresztül előre csak a szünidők alatt halad.

Nem is csoda különben. Reggel 7 órakor a gyermek fölkél, magára kapkodja ruháit, valamit fal és rohan az iskolába. Ott 8-tól 1-ig szakadatlan félelem között remeg tanáraitól: jaj, csak ne felelnék ma; vagy ha véletlenül jól el vagyok készülve, felelnék ma, hogy aztán egy időre megszabaduljak a feleléstől. Déli 1 órakor hazaindul, ebédel otthon s rögtön utána neki áll a készülésnek holnapra; ha ugyan nem kell egy-egy kinos tornaórára, hittan órára vagy egyéb melléktárgyra ismét bemennie az iskolába. Éjfélig tanul, rajzol mértani ábrákat, szed idegen szavakat, fejt gyököt és emel hatványra s akkor görnyedt, fájó háttal bukik ágyába, hogy holnap reggel elöl kezdje megint a taposó malom munkáját.

S midőn nyolc esztendőn keresztül végigvergődött e torturákon s még néhány felsőbb osztályt is elvégezett, akkor látja az életben, hogy nem készültsége használ neki, hanem a minden téren felburjánzott protekció, mely nélkül nincs előhaladás. Tanárai a legszebb elveket verhették belé, teletöltték fejét a különböző tudományok és «ologiák» (Dickens) tömegével, egy protekciós tökfej eléjük vág s ők alant maradnak örökre. Az ország nem képes elhelyezni negyedannyi intelligens fiatal embert, mint amennyi évenként készen kikerül az iskolákból s a fölösleg a szellemi proletáriátust szaporitja vagy a kétes existenciákat, melyek a közönséges munkát röstellik.

Jaj annak az országnak, melyben az iskola a tudománytól elijesztésre szolgál s a mi középiskolai tanrendszerünk nyiltan bevallott célja az, hogy az iskolától visszariassza a fiatalságot. Ez azonban mégis csak odatolakodik, mert nincs miből megélnie. Lassacskán államosittatott minden s a középosztály tönkrejutott. Régen a megye összes lányaiból anyák lettek, ma postáslányok,

tanitónők, telefonos kisasszonyok és más foglalkozásuak. Régebben a megye elhelyezhette saját fiait — ma már a tömérdek állami hivatal mind kevés a végzett ifjuság egy negyedének eltartására.

A közönséges munka megtalálja a maga levezető csatornáját idegen világrészekbe. A közoktatásügy vezetői gondoskodjanak most már az értelmiség fölöslegének okszerü levezetéséről, benn pedig ne gyártsák légió-számra a szellemi proletárokat, mert azokból anarchisták és nihilisták lesznek.

A médium.

Budapest, szeptember 3.

A *Mindég szomjas* cimü hadastyán- és betegsegélyző-egyesület választmánya már a mult évben elhatározta, hogy az idén táncmulatsággal egybekötött hipnotikus estélyt rendez, amelyre meghivja a testvéregyesület tagjait nem- és korkülönbség nélkül. A testvéregyesület, mely «Sohse halunk meg» sokatmondó vezénynszó aegise alatt alakult, a *Mindég szomjas* egyesülettel állandó összeköttetésben állott, oly formán, hogy ha a *Sohse hallunk meg* helyiségeikből kidobtak egy tagot, a *Mindég szomjasok* országos egyesülete hazafias örömmel fogadta keblére a hazátlant.

Igy a két egyesület tagjai egyre kiegészitették egymást és ez a kiegészitő eljárás az idők végtelen folyamán talán sohasem szünetelt volna, ha a «Mindég szomjasok» választmányának eszébe nem jut a hipnozis csodás titkaiba bele avatkozni és táncmulatsággal egybekötött hipnotikus estélyt rendezni. Ennek az estélynek pedig olyan szomoru eredménye lett, hogy a *Sohse halunk meg* egyesület tagjai felmondták a barátságot a *Mindég szomjasok*-nak.

A hipnotizálás veszedelmes mesterségére *Rajecz* Sándor ferencvárosi bolt- és éjjeli őr vállalkozott, azzal a kikötéssel, hogy kilenc órára készen kell lennie mindenféle hipnotikus mutatványnyal, mert azontul állásánál fogva hivatalos küldetésben lesz kénytelen hosszabb körutra indulni a köruton.

A választmány ezt a kikötést egyhangulag elfogadta s *Rajecz* Sándornak jegyzőkönyi köszönetet szavazott.

Félreértések elkerülése miatt Rajecz Sándor arra kérte a választmányt, hogy a határozat kapcsán azt is jelentsék ki, hogy a jegyzőkönyvi köszönet nem azért szavaztatott meg, mert ő már kilenc órakor távozik, de *Heiler* Joakim ferencvárosi tejfuvaros azzal nyugtatta meg Rajecz Sándort, hogy a kijelentés felesleges, mert Rajecz távozása nem az estélyen jelenlevő közönség, hanem a köruti boltosok nyugalma érdekében kivánatos.

Még csak annak eldöntése maradt hátra, ki legyen Rajecz Sándor mellett — az est hőse, kit hipnotizáljon a merész vállalkozó. A közbizalom — a választmány mellőzvén a pályázatot — néhány szótöbbséggel *Tulpenblüh* Vilmost jelölte ki, aki, midőn a küldöttség hirül vitte a választmány megtisztelő bizalmát, meghatottan kijelentette, hogy a közbizalomnak ily fényes megnyilatkozását csekély erejéhez mérten honorálni kivánja és a *Mindég szomjas* egyesület anyagi felvirágzását elősegiteni hajlandó, miért is ünnepélyesen fogadja, hogy a hivatalos iratok továbbitását ingyen fogja végezni. Ámbár sokan azt a véleményt kockáztatták, hogy Tulpenblüh ezzel nem a zsebét, csupán a lábait fogja megerőltetni, az ajánlatot egyhangulag elfogadták és Tulpenblüh sarki állomását az egyleti főkönyvbe bejegyezték, azzal, hogy ha a sarkot bármi okból változtatná, erről az egylet elnökségét haladéktalanul értesitse.

A *Mindég szomjas* egyesület tagjai családostul jelentek meg az estélyen, a *Sohse halunk*-éktól csak néhányan jöttek el. Pontban hét órakor Rajecz Sándor már ott ült a kis asztalnál, de Tulpenblüh Vilmosnak még nyoma sem volt. A hipnotizőr, nemkülönben a közönség, türelmetlenkedett, végre fél nyolc tájban, talpig feketében belép Tulpenblüh. A közönség felállt és tapsolni kezdett, mire Rajecz a publikum felé kiáltott, hogy ez még nem mutatvány, ne tapsoljanak. Erre a közönség leült, Tulpenblüh Vilmos pedig egyenesen Rajecz Sándor felé indult.

— A médiumok rendszerint udvariasak, maga nem udvarias médium...

— Kikérem magamnak, én Tulpenblüh Vilmos vagyok, a hordár és semmiféle médium.

— Csak lassabban, kedves barátom, talán csak tudja, hogy azokat, akiket hipnotizálnak, médiumnak nevezik.

— Miért nem tetszett mindjárt ezt mondani — és Tulpenblüh arca kiderült

A hipnotizőr és a médium beszélgetését a közönség visszafojtott lélekzettel hallgatta, azt hivén, hogy ez is a mutatványokhoz tartozik. Mikor aztán a diskurzusnak vége volt, felállott Rajecz Sándor és kijelentette, hogy megkezdi a mutatványok sorozatát. Először felir egy darab papirosra valamit és ezt a médium ur hangos szóval elolvassa, anélkül, hogy látná a papirost.

A publikum az előljáró beszédet kitörő lelkesedéssel fogadta. Rajecz elővett egy darab papirt, néhány szót vetett rá és szemét merően Tulpenblühre szegezte.

A médium csak várta, hogy mi lesz most. Nagy csöndben telt el néhány perc, mire Rajecz felállt, ünnepélyesen meghajtotta magát a közönség előtt s kijelentette, hogy a médium hipnotizálva van.

Tulpenblüh pedig nyitott szemekkel bámult Rajeczre s várta a történendőket.

— Ezt a kis papirt ideteszem a médium jobb lába alá s ő a titkos erőnél fogva elolvassa, hogy mi van a papiron. Egy, kettő, három — rajta.

A papir ott volt Tulpenblüh lába alatt.

— Mi van a papiron, médium?

Tulpenblüh-médium pedig csak bámult, hol Rajeczre, hol a papirosra, de nem felelt.

— Hát mi van a papiron? mondja hát!

— Nem tudom, rebegte csendes megadással a médium.

— Hát én megmondom — szólt ravasz mosolygással Rajecz — megmondjam, *mi áll a papiroson?*

— Igen, igen.

— Hát mi? *Egy szamár!*

— !!!

Ez a három felkiáltó jel azt jelenti, hogy Rajecz Sándort háromszor ütötte pofon a médium és Rajecy fájdalmában hangosan felkiáltott.

Sohse halunk-ék pedig — voltak vagy heten, nem akarták elszalasztani a kedvező alkalmat, hogy a *Mindég szomjasok* között egy kis zenebonát csináljanak és felemelt öklökkel halásztak a zavarosban, mely a hipnotizálás nyomán támadt.

Ezért került néhány *mindég szomjas* a médiummal együtt a büntető biróság elé.

Hosszasabban tárgyaltak a biró előtt. Rajecz mindenáron szakértőt kivánt, hogy a hipnotizálás annak rendje és módja szerint ment végbe s nem ő az oka, hogy a médium nem akart elaludni.

— Tekintetes biró ur, most már én is beszélek, mert én vagyok a médium és a vádlott egy személyben. Hát vétek az, ha az ember nem alszik? Hát szamár vagyok én, mert annyi ember láttára talpig feketében, egy rozoga széken ülve, nem jött hipnotikus álom a szememre? De ez nem elég, a panaszos szakértőre hivatkozott! Jól van. Én is hivatkozom szakértőre, a belügyminiszter urra, aki megtiltotta, még Rajecz Sándornak is, hogy hipnotizáljon. Tessék kihallgatni, de mindjárt — én elmegyek érte, nem sajnálom a fáradtságot, meg a lábaimat, csakhogy kiderüljön az igazság. — Azt nem tagadom, hogy adtam három pofont Rajecznek. Ezzel a pofonnal tartoztam neki, meg a médiumok reputációjának.

A tárgyalást hamar befejezték, mert néhány *Mindig szomjas* visszavonta a panaszt, amelyet *Sohse halunkék* ellen támasztottak. A biró a renitens médiumot tiz forint pénzbüntetésre itélte.

— Nem apellálok, sohse apellálok, mindég a biró urhoz jövök, ha valakinek az arca a kezemügyébe esik. Más birónál egy pofon öt forint, a biró urnál háromért jár tiz forint. Éljen az igazság! Alászolgája!

Lujza hercegnő szökése.

Budapest, szeptember 3.

— A szökés részletei. —

Az egész világsajtót foglalkoztatja *Lujza* hercegasszony szökése. A keletázsiai háboru vére s idegfeszitő szenzációi közé most beleékelődik ez a szerelmi regény, mely előzményeiben egy szomoru epizódot foglal magában. Egyformán érdekes mindkettő, egyformán izgatja a kedélyeket: beveszik-e Port-Arthurt, mi történik Liaojangnál; hol van a hercegasszony, mit csinál?

A hercegasszony tartózkodási helyét, hogy hová menekült, ma sem tudni. Hogy azonban *Mattasich-Keglevich* szöktette meg, amit eddig csak a valószinüség szálaiból kibogozva sejthettünk, *ma már bizonyos.* Azoknak egyike ugyanis, akik a szökésben segitettek, *Veitzer* József florisdorfi vendéglős, egy bécsi ujságiró előtt részletesen elmondotta a szökés minden fázisát s azt is, hogy a szöktetést Mattasich-Keglevich intézte.

Ma érkezett tudósitásunkat a következőkben foglaljuk össze:

(A hercegasszony leleplezései.)

Müncheni távirat szerint *Lujza hercegnő és kiséről biztonságban vannak. Teljességgel ki van zárva, hogy a hatósági üldözések sikerre vezessenek.* A hercegasszony ugyanis el van tökélve arra, hogy szenvedéseit és a vele történt jogtalanságokat *nyilvánosságra hozza*; ezzel fel akarja ujitani Mattasich pörét, hogy őt rehabilitálja és közölni fog sok olyan sulyos bizonyitékot, *amelyek Kóburg Fülöp herceget és segitő társait erősen kompromittálják.* A hercegnő öt év óta környezetének tudta nélkül *naplót vezetett*, amelyet nagyrészt át fog adni a nyilvánosságnak. Az a célja vele, hogy *kierőszakolja a reviziót Mattasich ügyében.*

(A hercegasszony épelméjü.)

Bécsből táviratozzák: Weitzer József florisdorfi vendéglős tegnap visszatért Bécsbe és egy hirlapirónak alkalma volt vele Lujza hercegasszony menekülésről hosszasabban beszélnie. Weitzer elmondotta, hogy a hercegnő külföldön van, teljes biztonságban, de nem Németországban. A hercegasszonynak az a terve, hogy nehány hét mulva nagyhirü *elmeorvosokkal megvizsgáltatja magát*, bebizonyitandó, *hogy teljesen épeszü.*

— Nekem alkalmam volt — mondotta Weitzer — a fenséges asszonyt a sorsára nézve döntő éjszaka és másnap megfigyelni; kijelentem, hogy a *hercegasszony nemcsak hogy nem gyöngeelméjü, hanem kiváló eszü*, nyugodt, higgadt és bátor. A menekülés alatt ugy viselte magát, mint egy edzett férfi.

(A szökés előkészületei.)

Az expedició a hercegasszonyból, Mattasichból, Weitzerből s egy harmadik urból alakult, aki azonban nem gróf Orssich, hanem egy valaki, aki a terv kivitelében segédkezésre vállalkozott.

Weitzer tizenhat nappal a menekülés előtt érkezett Elsterbe és a Wettinerhofban Lujza hercegasszony mellett kapott szobát az első emeleten. Csak az utolsó napon sikerült átköltöznie a keletre néző földszintes szobába, amely a menekülésre különösen alkalmas volt.

(A menekülés.)

A terv eredetileg az volt, hogy a hercegasszony az erkélyéhez támasztandó létrán fog a szabadba jutni; de mikor a földszintes szobát megkapta Weitzer, a menekülés könnyebb lett. A hercegnő cipő nélkül, éjszaka a földszintes szobába ment le, elhaladva orvosának, Gebauer kisasszonynak, a fogadó tulajdonosájának és ennek nővérének, továbbá ápolójának szobái mellett. Igy jutott le a földszinti szobába, ahol Mattasich és a két ur várta. A hercegnő ott cipőt huzott, biztatta az urakat és az expedicio elindult. Elől ment Weitzer, utána az a bizonyos harmadik ur két böröndd el, majd a hercegasszony Mattasich-csal. Hatszáz lépést haladtak igy, mig a kétfogatu kocsihoz értek, amelyben Stögerné várakozott. Automobilt nem használtak. A társaság egyenesen Hofba ment s ott vonatra ültek valamennyien.

(A boldog hercegasszony.)

A kocsiban Elstertől Hofig a hercegnő vidám és élénk volt. Többször igy szólt kisérőihez:

— *Csak bátorság, gyerekek, bátorság!*

Majd nem győzte elég sokszor ismételni, hogy *milyen boldog, hogy sikerült fogságából és attól a csöcseléktől megszabadulnia.*

(Az ékszerek.)

Nem igaz az, hogy a menekülők *hajfestő szereket* használtak.

Waitzer azt hiszi, *hogy az ékszerek, melyeket a hercegasszony magával vitt, nagy értékűek.*

(Hol szerzett Mattasich pénzt?)

A leghatározottabban megcáfolja Weitzer az ujságoknak azt a közlését, hogy a szükséges pénzt Mattasichnak a párisi *Journal* vagy *Lausanne* Henri bocsátotta rendelkezésére; ezt az összeget *egy bécsi ur adta,* aki olvasta Mattasich emlékiratait s fölajánlotta támogatását a hercegasszony megmentésére.

(A drezdai képtárlat.)

A szökés részleteit Mattasich a hercegnővel julius 28-án a drezdai képtárlaton beszélte meg s ugyanakkor határozták meg a szökés napját is, amelyet azonban egy nappal el kellett halasztani, mert a hercegasszony a szigoru felügyelet miatt nem tudott elkészülni értéktárgyainak becsomagolásával. A hercegnő azzal a beavatott urral egyelőre érintkezésben állott és szóval válaszolt leveleire.

(Az álkulcs.)

A hercegasszony szobáját *éjszakára kulcscsal zárták be kivülről,* mint valami fogolynak a celláját; tehát *álkulcsot* kellett hozzá készittetni. Erről *egy elsteri ur gondoskodott.* A környezet azonban gyanut fogott és egy nap a hercegasszony *ajtójáról levették a zárat s ujat tettek rá.* Hamarosan másik álkulcsot szereztek erre.

(Mattasich Elsterben.)

Mattasich a szökés előtt két héttel érkezett Elsterbe és három helyen vett lakást, mindegyik közelebb és közelebb volt a Wettiner-Hofhoz. Mattasich julius 28-ika óta nem találkozott a hercegnővel és titokban tudta tartani ott tartózkodását, de mindennap közlekedett meghitt emberével. A legnagyobb szerencse az volt, hogy a földszintes szobát megkaphatták. A fogadó körül egész éjszaka egyenruhás rendőrök cirkáltak és a menekülők hallották a kardok csörrenését.

*

Weitzer csütörtökön este bucsuzott el a hercegnőtől, aki azt mondotta, hogy nagyon örül, amiér osztrák volt. aki szökésében segitette; szolgálatai pedig nem fogja elfeledni.

Weitzer olvasta Mattasich emlékiratait és ez nyerte meg őt a szöktetés tervének. Sajátjából fedezte kiadásait és meg van győződve, hogy jó dolgot müvelt és egy sulyos igaztalanságot segitett jóvá enni.

(A szerelmesek Svájcban.)

A «Berliner Lokalanzeiger»-nek azt táviratozzák Trierből, hogy a rendőrség utasitást kapott, hogy a Saarbrücken felé vezető két országutat csendőrökkel szállassa meg és Lujza hercegnőt kisérőivel együtt tartóztassa fel, ha arra utaznak.

Ugyanezen lap szerint *Lujza* hercegasszony *Mattasich-csal Svájcban van.* Az utat is tudják, amerre menekültek. A hercegasszony és Mattasich már Zürichbe érkeztek, ahol néhány napot fognak tölteni. A menekülők eszerint este érkeztek Lindauba a Bodensee mellékére. Este gőzhajóra szállottak és a tó svájci partjára mentek s Rohrschachban, majd Rohmansornban szállottak ki. A menekülők már svájci földön vannak. Másnap mentek át Zürichbe, ahol a párisi Le Journal munkatársa, Henri *Lousanne* várakozott reájuk, aki már néhány nap óta ott volt s megbeszélte dr. Sorel Ágosttal, az ismert nevü elmeorvossal, hogy vizsgálja meg a hercegasszonyt. A megállapodás az, hogy Lujza hercegnő a tanár zürichi villájában száll meg s Sorel ott fogja hosszabb ideig megfigyelni a hercegnőt. *Ennek az orvosi bizonyitványnak alapján fogja aztán a hercegnő a további lépéseket megtenni* s első sorban a gyámság feloldását kérni. Sorel már régebb ideje tanulmányozza a hercegnő eddigi megfigyelései alapján felvett jegyzőkönyveket s nehány napra lesz szüksége a vizsgálatra. A hercegnő öt-hat napig marad Zürichben, de az még nem biztos, hogy mi lesz azután.

(Az eset a Reichsrathban.)

Feltétlenül megbizható értesülés szerint Lujza hercegasszony szöktetésének részleteibe gróf Sternberg Adolf reichsrathbeli képviselő is be volt avatva. Bécsben gróf Sternberg sürün találkozott Mattasichcsal s többször látták vele együtt a grófot. Sternberg Marienbadból kétszer utazott át Elsterbe, ahol két ismeretlen urral látták. Hogy mi volt a célja Elsterben, azt nem tudják. Gróf Sternberg, Lujza hercegasszony egész afférját *szóvá fogja tenni a Reichsrathban.*

NAPIHIREK.

Budapest, szeptember 3.

— **(A «Magyar Család»),** a *Magyarság* politikai napilap rendes heti szépirodalmi melléklete — *melyet csak előfizetőink kaphatnak meg* — ma a következő tartalommal jelent meg:

Közlemények:

Katonabecsület. (Elbeszélés.) *Prém József*-től.

A tibódi kommasszálás. (Elbeszélés.) *Jakab Miklós*-tól.

Ifju leányhoz. (Emil Augier költeménye.) *Kacziány Géza*-tól.

A kincsesláda. (Elbeszélés.) *Raffaj Irmá*-tól.

Falum. (Költemény.) *Tomori Jenő*-től.

Innen-onnan. (Olimpiai versenyek. — Az irodalom ügyvédje. — Eltünt sziget. — Negyedfélszázéves pör.

Apróságok: A koca, a kutya meg az ördög. — Igy könnyü lónak lenni. — Mikor a kisbiró dobol.

Képünk: Japán lovas kémuton.

— **(Időjárás.)** Az adriai depresszió megnagyobbodott és Magyarországra is kiterjeszkedett. Alacsony még a levegőnyomás éjszaknyugaton és kisebb terjedelmü maximum van Franciaország és az Alpesek közt. Európában az idő jobbára felhős, esők főleg a Balkánon, az Alpeseken és Poroszországban voltak.

Hazánkban országos jellegü esőzés állott be. A csapadék, amelynek mennyisége legtöbb helyen meghaladta az öt millimétert, az Alföld legnagyobb részén és itt-ott az északi megyékben is zivatarokkal járt. Hajdu-Sámson határában jégeső esett. A hőmérséklet sülyedt.

Jóslat:

Sok helyütt, főleg délen és keleten még eső várható, lényegtelen hőváltozással.

Hőmérséklet: 12·8 C. fok.

— **(Edvárd király elutazása.)** *Edvárd* király hosszabb tartózkodás után tegnap délután 2 órakor elutazott Marienbadból. Az angol király kellemes emlékeket visz magával a világfürdőből, ahol mint egyszerü polgári vendég viselkedett, eljárt a kávéházakba s maga végezte bevásárlásait s általában a fürdőző vendégek nagy szimpátiáját vivta ki. A pályaudvaron bucsuzásra megjelent Plunket bécsi angol nagykövet, gróf Mennsdorff londoni osztrák-magyar nagykövet, valamint az állami és városi hatóságok képviselői. Az utóbbiak előtt a király teljes megelégedését fejezte ki marienbadi tartózkodása felett.

— **(A német császár diszszemléje.)** Berlinben a tegnapi diszszemle pompás időben a legfényesebben folyt le. Jelen volt a császári pár, a mecklenburgi nagyhercegi pár, az oldenburgi, hesszeni és szász weimari nagyhercegek, a szász trónörökös, Henrik porosz herceg, a badeni örökös nagyherceg és Hohenzollern herceg.

— **(Kitüntetés.)** A király *Nyirák* Lajos kereskedelemügyi miniszteriumi számtanácsosnak nyugalmaztatása alkalmából, sok évi hü és buzgó szolgálata elismeréseül a Ferenc József-rend lovagkeresztjét, lovag *Stradiot* Hugónak, a cs. és kir. ház és a közös külügyek miniszteriuma segédhivatali igazgatójának, a saját kérelmére történő állandó nyugállományba helyezése alkalmából a Ferenc József-rend lovagkeresztjét adományozta.

— **(A kereskedelemügyi miniszter Zsolnán.)** Zsolnáról jelentik táviratban: Hieronymi Károly kereskedelemügyi miniszter ma reggel nyolc órakor ideérkezett. A pályaudvaron Osztroluczky főispán és báró Herzog fogadták. A posztógyárban báró Herzog üdvözölte a minisztert és bemutatta idősb és ifjabb Vogel igazgatókat, Weiner cégvezetőt, Haas budapesti képviselőt és Pillars mérnököt, mint a gyár müszaki és kereskedői vezetőit. Azután a miniszter a plüssgyárat, a posztószövő-fonógyárat, annak összes osztályait, működésben levő székeit, orsóit, a gazdag raktárakat és konfekciót nagy figyelemmel megnézte és elismerését fejezte ki a látottak fölött. Ezután a miniszter az ipartestület és a csacaiak küldöttségét fogadta. A miniszter délután Rózsahegyre utazott a fonógyár megtekintése végett.

— **(A belgrádi udvarból.)** Mint Belgrádból jelentik, Péter király az e hó 27-én tartandó koronázás után a történelmi nevezetességü Zicsa-kolostorba megy, hol nagy egyházi pompával fogják a felkenetés egyházi szertartását elvégezni. A király nagy kisérettel utazik oda és szeptember 30-án tér vissza Belgrádba. A koronázási jelvények: a koronu, a jogar és a golyó már megérkeztek Párisból. Mind a három darab egy régi bronz ágyuból van öntve, melyet a Karagyorgyevicsok alatt vivott szabadságharcokban használtak. A jelvények igen egyszerűk és előállitásuk 20.000 koronába került, amely összeget abból a 100.000 koronából fedeznek, melyet az államtanács a koronázásra megszavazott. A belgrádi konakban izgalmas jelenet játszódott le tegnap. Midőn a trónörökös szobájába akart menni, elhaladt az őr előtt és tréfából el akarta venni a katona puskáját. Az őr azt mondta neki, hogy ne bántsa fegyverét, de a herceg izgatottan megparancsolta neki, hogy azonnal adja át puskáját. A katona azt felelte neki, hogy az a parancsa. hogy inkább haljon meg, semhogy fegyverét elhagyja. Erre a trónörökös azt kérdezte tőle, vajjon ismeri-e őt, mire a katona igennel felelt, de még ha a király maga jönne el, még neki sem adná át puskáját. Erre a trónörökös erővel el akarta venni a fegyvert, de a katona fenyegető állásba helyezkedett és lőni akart. A herceg megijedt és sietve visszavonult és elmondta az esetet a királynak, aki azonnal elhivatta a katonát, akit busásan megajándékozott. Az őr nevét ünnepiesen ki fogják hirdetni a belgrádi helyőrség előtt. A katona neve: *Sztojilkovics* Dragomir.

— **(Felderitő gyakorlatok.)** A galiciai Oswiecimből jelentik: Augusztus 31-én folyt le a krakói hadtest lovassági felderitő gyakorlata *Horsetzky* Adolf altábornagy, az I. hadtest parancsnokának vezetése alatt. A döntnökök a lovassági csapatok részéről gróf *Attems* altábornagy, a gyalogság és az osztrák Landwehr-hadosztály részéről *Meduna* altábornagy voltak. Vizhiányt nem éreztek a katonák, mert az utóbbi időkben a gyakori esőzések következtében a kutak is megteltek vizzel, a takarmányhiányt ellenben jelentékenyen megérezték; a szénát és szalmát egyes helyeken igen magas árakon kellett beszerezniök. A gyakorlatok, bár fárasztóak voltak, sok tanulsággal jártak.

— **(Henri Dunant.)** Ennek a névnek a tulajdonosa, aki az emberiség egyik leghumánusabb intézményének, a Vöröskeresztnek megalapitója, nyomoruságban sinylődik. A svájci Appenzel kanton egyik kórházában várja halálát Dunant. Az olasz-osztrák háboru után egy «Solferinói emlék» cimü könyvet irt, amelyben oly megrázóan ecsetelte a háboru borzalmait, hogy könyvének hatása alatt Európaszerte mozgalom indult meg a borzalmak enyhitése végett. A mozgalom eredménye az 1864-iki genfi egyezség lett, mely a kórházak és a hadi-orvosi szolgálat semlegességét mondotta ki. Mikor a Nobeldij 1902-ben első izben került kiosztásra, Dunant megosztozott Frédéric Passyval a 100.000 frankos dijon. Alig ment azonban hire az esetnek, Dunant hitelezői nyomban rátették a kezüket az 50.000 frank egy részére; a többit aztán Dunant nemhogy a maga anyagi állapotának javitására forditotta volna, hanem emberbaráti intézmények között osz-

togatta el. Igy történt, hogy aggságára rákösöntött a nyomor.

— **(Bismarck Herbert nagybeteg.)** Berlinből táviratozza tudósitónk, hogy Friedrichsruhéből érkezett telegramm szerint Bismarck Herbert herceg *sulyos beteg.* Baja belső baj és aggodalomra ad okot.

— **(Az osztrák hadi flotta gyakorlatai.)** Fiumé-ból táviratozzák: A napokban ideérkezett osztrák-magyar hadi flotta tegnap reggel patraszállási és aknalerakási gyakorlatokra az isztriai szigetek mentére indult, ahonnan leszerelés céljából visszatér a pólai hadi kikötőbe.

— **(Tifusz.)** Barcsról jelenti tudósitónk: Barcson a még mindig nagyban uralkodó vörhenybetegség mellé ujabban a tifuszbetegség is fellépett. A veszélyes betegségek miatt a belügyminiszterhez beadott kérvény által az e hó 2-án tartott országos vásárt is be akarták szüntetni, amit azonban a miniszter nem engedett meg, hanem e helyett óvóintézkedések végett a vásár előtti nap dr. Blum Odön szakközeget rendelte ki Budapestről Barcsra, aki a vidéki vásárosokat csak kerülő utakon engedte a vásárba jutni és az utcákat a városban előlük lezáratta.

— **(Vadászat Afrikában.)** Báró *Bornemissza* Pál, aki hónapok óta Keletafrikát járja s ott vadászik, érdekes dolgokat ir az ottani vadászati viszonyokról.

Már Afrikában sem lehet — irja a többi között — derüre-borura pusztitani a vadat, mert az angol kormány már 5 év óta, a német alig egy éve szigoru vadásztörvényeket léptetett életbe éppen a fenyegetett vadállomány érdekében. Igy például az angol területen 600 arany forintba kerül az évi vadászjegy, de azért több érdekes állat, például a zebra, struc, zsiráf lövése feltétlenül tilos, mások száma pedig korlátozva van, ugy, hogy csak 1 elefánt, 1 rinoceros, a ritkább antilop fajokból csak 2—3 ejthető el, ellenben természetszerüleg szabad a ragadozó vadak lövése. Német területen a jegy ára csak husz márka, tilalmi idő nincs és zebra, elandantilop, struc stb. kivételével minden állat szabad, de az elejtett állatok után külön lődij fizetendő. Teszem azt, 1 elefánt 100 rupia pénzben, vagy pedig 1 agyar szállitandó be, a nagyobb és ritkább antilop 3, a kisebb 1 rupia, orrszarvu 30 rupia, viziló 36 rupia és igy tovább. Nagyobbcsapás ennél a vadászsportra az, hogy ugy az angol, mint a német területen éppen a legdusabb területek abszolut tilalom alá vannak vetve, olyannyira, hogy itt vadászni 2000 rupia büntetés terhe alatt tilos. Sajátságos, hogy a kisebb ragadozók, általában a macskafajok, de még a leopárd is el vannak hanyagolva, mindenki csak a vadak királyát, az oroszlánt keresi. Talán ez az élénk keresleti okozza, hogy a puszták királya ott is található, sőt tulgyakran oly helyeken is megjelenik, ahol legkevésbbé várnók. Erdekes benne az, hogy még régebben inkább a rengetegekben, vaddus területeken tartózkodott, ma ellenben éppen az emberlakta területeket infesztálja, páratlan merészséggel megjelenik a karavánok utjain, az ugandai vonalon, ahol az állatállomány megritkult, a háziállatok pedig védelemben részesülnek. Mikor a vasutvonal makindunairobi szakaszának földmunkálatai folytak, az oroszlánok olyan pusztitásokat tettek a munkásokban, hogy emiatt az épités többször megakadt. Ez a csapás a vonatok meginditása után sem szünt meg teljesen, noha az igazgatóság többször hajtóvadászatokat rendezett és magas jutalmakat tüzött ki. Az oroszlánok annyira jártak a pályatestre, hogy Jackson gépész a lokomotivról egy év alatt 30 oroszlánt ejtett el. Ma az összes őrházak, hogy elhagyott lakóik az oroszlán látogatása elől védve legyenek, vasból épülnek. A másik eset, amivel, mondhatnám, az oroszlánok modernül fejlődött emberpusztitó hajlamát lehet igazolni, az a rémes történet, amit négy év előtt több angol lap hosszasan leirt volt és az uganda-mombassi vasuton játszódott le. Amint Parentitől, a tragikus eset egyik hősétől tudom, valóban ugy folyt le, amint a lapok megirták. Ugyanis a mombassai rendőrfőnök Hübner bankár és Parenti mérnök kiséretében kellő szolgaszemélyzettel a voimakindu közti vonalra oroszlán-vadászatra indult a vasuttársaság külön kocsiján. Éjjelre az egyik kisebb állomáson lecsatolták a kocsit s az őrállásra vállalkozott rendőrfőnök kivételével, mindnyájan nyugalomra tértek. Valószinü, hogy a hálókocsi ajtaja nyitva maradt és az őr elaludt, mert Parenti csak arra ébredt fel, amikor a fülkébe hatolt oroszlán a rendőrfőnököt marcangolta. A hálókocsiban fegyver nem volt kéznél, a másik szakaszban levő fekete szolgákon pedig oly pánik vett erőt, hogy mentésre senki nem is gondolt. Különben is a támadás oly hirtelen jött, hogy talán nem is lett volna mód a védekezésre. Az oroszlán felkapva a testet, egy ugrással kint termett a kocsiból és az éj sötétjében eltünt a közeli bozótban. Mire a társaság összeszedte magát és fegyverre kapott, a bestia már meg is ette a boldogtalan rendőrkapitányt.

— **(Küry Klára szépségdija.)** Abbáziából jelentik: Az itteni fürdőközönség tegnap fényes parkünnepélyt rendezett, amelyet hangverseny előzött meg és fényes kivilágitás kiséretében szépségverseny fejezett be. Az első dijat az ezrekre menő közönség viharos ovációk közepette az itt időző *Küry* Klárának itélte oda és a dij gyanánt kitüzött pompás ékszert nagyszámu küldöttség adta át a müvésznőnek.

— **(Az esztergomi főegyházmegyei papi nyugdijintézet)** tegnap tartotta első rendes közgyülését Esztergomban Boltizár József püspök érseki helynök elnöklete alatt. Fehér, esztergom-vizivárosi plebános reflektálván az elmult esztendőre, a közgyülés a felmentést megadta. A gyülés Vaszary Kolos biboros hercegprimáshoz ez alkalomból a következő táviratot intézte Balatonfuredre: «A főegyházmegyei nyugdijintézet első rendes közgyülése az intézmény létesitéséért érzett mély hálától áthatva, fiui hódolatának kegyes elfogadásáért esedezik.»

— **(Leégett gőzfürésztelep.)** Trencsénből táviratozzák: A Berger József bécsi cég rajecfürdői gőzfürész-telepe augusztus 31-én ismeretlen okból kigyuladt és a gépezettel s temérdek nyers és már feldolgozott faanyaggal együtt leégett. A kár nagy.

— **(Csalás egy jótékony egyesület nevében.)** A «Nyomorék gyermekek otthona» cimü egyesületnek tudomására jutott, hogy egy magát hirlapirónak mondó szélhámos nyomtatott körlevelekben jegyeket ajánl fel egy létesitendő nyomorék iskolásgyermekek otthona javára rendezendő müvészesthez. Minthogy az egyesület vezetője azt hiszi, hogy az egyesület nevével ugyanaz a szélhámos él vissza, akit a rendőrség más hasonló dolgokért tavaly is megbüntetett, éppen ezért ezt is bejelentette a rendőrségnek s kéri a közönséget, hogy a csalónak ne üljön föl.

— **(Vakok készitményei.)** A vakokat gyámolitó országos egylet rövid idő alatt 172 vak embertársunkat mentett meg a koldusbottól azzal, hogy őket iparilag kiképeztette. E megmentett embertársaink ma már mint kefekötők, kosárfonók és harisnyakötők szorgalmas munkával meg tudják keresni saját és családjuk mindennapi kenyerét. Annak ellenére, hogy készitményeik kiváló jóságuk miatt általános dicséretnek örvendenek, olcsóságuk miatt pedig még a külföldi árukkal is sikerrel versenyezhetnek, a vevő közönség még sem növekszik arányosan a felvett vakok számával s ezek készitményeivel. Ennek oka az, hogy a nagy közönség nincs kellőleg tájékoztatva e készitmények beszerzési forrásairól. Vak embertársaink érdekében hivjuk fel ezen intézményre a közönség figyelmét és közöljük, hogy a vakok kitünő kefe-, kosár- és harisnya-készitményeit IV. kerület, Kaplony-utca 3. és VI. kerület, Király-utca 72. szám alatt árusitják. Az egyesület a készitményeket vidékre fuvardijmentesen küldi szét VII. kerület, Hungária-körut 16. szám alatt lévő telepéről, ahova a vidéki megrendeléseket küldeni kéri.

— **(Az adós boszuja.)** *Nagybecskerek* egyik legnépesebb utcáján, a Garay-utcában csütörtökön délután a járókelők szemeláttára véres gyilkosság történt. *Kirtyánszky* János rőföskereskedő — mint tudósitónk irja — adósa volt özv. *Kolpaszky* Pálné többszörös háztulajdonosnénak. A kereskedő pénzügyi zavarokkal küzdve, nem fizetett a gazdag asszonynak, mire ez elárvereztette a házát. Kirtyánszky azonban nem akart kimenni a házból. Az asszony erre szerdán kilakoltatta. A kereskedő végső elkeseredésében csütörtökön délután a Garay-utcában az özvegy asszonyra támadt s boszuból késsel agyonszurta. Kolpaszkyné meghalt; a gyilkos önként jelentkezett a rendőrségen.

— **(Rablók egy templomban.)** Mint *debreceni* tudósitónk jelenti, szerdán virradóra a *hajdudorogi* görög katholikus templomból ellopták a szinaranyból való áldozati edényeket, melyek egyike, egy remekmüvü kehely, háromszáz gramm sulyu volt. A rablás természetesen óriási izgatottságott keltett a városban, mert a templom kincsei kiváló mübecscsel is birtak. A nagy apparátussal meginditott nyomozás csak minap reggel vezetett eredményre. Hajdu-Böszörmény egyik városszéli korcsmában tartóztatták le a templomfosztókat, *Balogh* Károly és *Czakó* János személyében. A két betörő a miskolci cirkusz alkalmazottja s Nagyváradra indultak gyalogszerrel s utjokba ejtve Dorogot, tették meg éjjeli látogatásukat a templomban. A betörőket még aznap Hajdu-Dorogra hozták a csendőrök. A lakosság, értesülve arról, hogy hozzák a tolvajokat, nagy tömegben várta érkezésüket. Olyan nagy volt a felháborodás ellenük, hogy megakarták őket lincselni, amitől a népet a csendőrök csakis fegyverrel voltak képesek visszatartani. Az áldozati edényeket megtalálták ugyan náluk, de darabokra törve-zuzva, hogy később-ben értékesithessék. Mindent beismertek. A templomajtót fürészreszelőből alakitott kulcscsal nyitották fel. Balogh Károly vállalt magára mindent s cinikusan jegyezte meg:

— Két esztendő jár érte Szamosujváron vagy Illaván: kibirom.

— **(A lövéssel jelzett déli idő.)** Régi szokáshoz képest, a budai reáliskola kertjében puskalövéssel jelezték a déli órát. Ezt a müveletet egy iskolaszolga végezte. A lövésre valami ócska kovácspuskát használtak, amely mindig hatalmasan megrugta a szolga vállát, amiért ez nem győzött eleget panaszkodni. A II. kerületbeli reáliskola igazgatósága megszivlelte a panaszt és most azzal a kéréssel fordult a székesfőváros hatóságához, hogy szereztessen be valami jobb puskát. A tanács a mai ülésében kimondotta, hogy — mivel a lövéssel való időjelzésnek ugy sincs semmi praktikus haszna — puskát nem szerez be, sőt kivánja, hogy az eddigi lövöldözést szüntessék meg.

— **(Sorsjegy-szédelgés.)** *Nagyváradi* tudósitónk jelenti: Mintegy három-négy héttel ezelőtt «*Fischer H. W. Grác*» cimkével ajánlott levél érkezett több nagyváradi előkelő állásu uriemberhez. A zárt boritékban egy osztály-sorsjegy volt. Némelyikben osztrák, másikban magyar s a kisérősorok arról értesitették a cimzettet, hogy a sorsjegy árát huzás után kell megfizetniök. Akkor is csak ugy, ha nyernek. A határnapon aztán egy nyomatott kimutatást vettek kézhez ugyancsak Grácból, mely a huzási eredményt tartalmazta és abban a sorjegyek száma nagy összeggel volt kihuzva. Azok, akik nem gyanitottak semmit, sürgönyileg beküldték az értékjegy árát, de mai napig is hiába várakoztak nyereményükre, ami természetesen nem «akar» megérkezni. A nagyváradi rendőrség jelentést tett az esetről a gráci rendőrségnek, hogy a csaló bandát leplezze le.

— **(Gyilkos jégeső.)** *Oravica* környékén legkiválót a Bányavölgy nevü nyaralótelepen, mint nekünk jelentik, csütörtökön borzasztó jégeső volt. Galambtojás nagyságu jégdarabok hullottak percekig, rengeteg kárt téve a veteményekben, állatokban, sőt emberekben is. Többen megsebesültek. Egy gyermeket, aki nem tudott fedél alá menekülni, a jégdarabok agyonsujtottak.

— **(Halál kémkedés közben.)** Zürichből táviratozzák a Berliner Tageblattnak, hogy gróf Salvadore olasz őrnagy, akinek haláláról megemlékeztünk, akkor járt szerencsétlenül Eyroloban a hegyek közt, amikor az erőditvényeket rajzolta és fényképezte. Az őrnagy holttestének megvizsgálásakor megtalálták nála az erőditvények térképeit.

— **(Életunt mülakatos.)** A nyár-utcai Hungária-fürdőben tegnap este egy uriasan öltözött fiatalember jobb halántékon lőtte magát és a mentők életveszélyes sebesülésével a Rókusba vitték. Ma megállapitották, hogy az életunt fiatalember *Urgödi* Lőrinc pusztaszentlőrinci születésü 25 éves géplakatos, aki a Hofher és Schrantz cégnél volt alkalmazva. A

Törvényesen védett
„Bob-csemege"
a legkellemesebb hashajtó. Orvosok rendelik.
Kapható a gyógyszertárakban.
Főraktárak: Lux Mihály, Muzeum-körut 7., Dr. Egger Leó, Váci-körut 17., Török József, Király-utca és Andrássy-ut, Kartschmaroff A., Népszinházzal szemben, Fodor J. Sas-drogueria, Kerepesi-ut, Gara és Roth, József-körut 74., Fodor Márton, VII., Király-utca 41. és Váci-körut 10., Molnár és Moser, Koronaherceg-u., Neruda Nándor, Kossuth Lajos-utca, Széchi Lajos, Andrássy-ut 78., Reiner és Társa, Buda, II., Fő-utca 12.

mult hónap 30-ikán kilépett a cég szolgálatából és Pusztaszentlőrincre költözött az apjához. Tegnap azzal távozott hazulról, hogy a fővárosba jön, ahol a betegsegélyző pénztárnál esedékes tagdiját fizeti be. A pénzen azonban revolvert vásárolt és a Hungária-fürdőben főbe lőtte magát. Azt hiszik, hogy szerelmi bánatában akart meghalni. A szerencsétlen ma hajnalban meghalt a Rókus-kórházban.

— **(A Szt.-Lukácsfürdő)** nyári évada még igen élénk, Az augusztus havi vendégnévsorból felemlitjük a következőket: Leon Sabaty Turn-Severin, Emil Goldberger és neje Bukarest, Oblatt Mórné és fiai magánzónő Bécs, Charles Tondier mérnök Berlin, Steiner Antal és neje Berlin, Ronyinszky Demeterné, ezredes neje Bukarest, Marie Tazlauer mérnök neje, Sárosy Sándor Galatz, Thadée Natanson és neje, magánzó Páris, Dr. Aristides Serphioti kórházi igazgató Galatz, Mella Jorgandopol és kisérője, magánzó Baraila. Max Schnabel Huckeswagen Rajna m., Mrs. Marion E. Keeler magánzó New-York, Kaizler Ignác földbirtokos Ér-Szent-Király, Ilg Anna, kir. tanácsos neje Budapest, Szalay Gyula főgymn. igazgató Nagykörös, Dr. Takács Márton és családja orvos Bpest, Dr. Kaczander Ármin orvos Aracs, D.r Szilágyi Mór és neje ügyvéd Zombor, Grünvald Albert és neje, földbirtokos Zágráb, Dr. Lénárt József orvos Pozsony, Antal Sándor, ügyvéd Nagykörös, Stiflmeyer Károly. gyáros Verbász, Dr, Halász Áron és családja orvos Nagy-Léta, Dr. Bleyer Márk és neje, járásorvos Halmi, Schmidt Ferenc és neje nagybirtokos Eszék, Schármár János építész Sopron, Dr. Schul Győző ügyvéd Szászváros, Erdőv Lajos és neje építész Debreczen és még számos külföldi és magyarországi előkelő vendég, kik e kiváló budai gyógyfürdő szállodáiban a kura használása végett tartózkodtak.

— **(Hirek a rendőrségről.) Elgázolás.** Özv. Zabraczky Ottóné kassai születésü 62 éves magánzónőt tegnap este az Andrássy-uton egy bérkocsi elütötte. A menték a Rókusba vitték. Állapota sulyos. — **Leesett az emeletről.** Ring Klára budapesti születésü 13 éves tanuló leány a Rombach-utca 13. sz. ház első emeletéről a lépcső karfáján keresztül lebukott. Mind a két karját eltörte. A lakásán ápolják. — **Eltüntek.** A rendőrségen ma a következők eltünését jelentették be: Auernák Ilona varróleány (lakott Puskapor-düllő), Henczelmann Ferenc budapesti születésü 10 éves tanuló (Nap-u. 39.), Kohn Rikárd bécsi születésü 19 éves ügynök (Kazinczy-u. 8.), Hentz Lipót budafoki születésü 16 éves kereskedősegéd, Tomka József budapesti születésü 33 éves hivatalszolga (Podmaniczky-u. 10.), Kovács Géza budapesti születésü 17 éves kereskedőtanonc (Szépmüvészeti muzeum), Pollacsek József 16 éves kereskedelmi iskolai tanuló (Aggteleki-u. 5.) Az eltünteket a rendőrség nyomozza.

—

x **Cirkusz Beketow.** A felülmulhatatlan siker, melyre a Beketow cirkusz a szezon kezdetétől fogva Budapesten talált, attól fogva minden este ismétlődött. Egy nagyszerü müsor fejlődik ki nagy precizitással, mint nagy gyorsasággal. Hasonló nagy művészi személyzettel még egy cirkuszigazgató sem rendelkezett. Elsőrangu artisták, melyek közül mindegyik a lehető legjobbat produkálja. A ma megtartandó diszelőadásra egy nagyszerü müsor lett összeállitva, ezen Highlif előadásokra élénk érdeklődés mutatkozik ugy az arisztokrata, mint a sportvilág részéről. Holnap, vasárnap két diszelőadás lesz, délután négy órakor és este fél 8 órakor s hivatkozunk arra, hogy ez az utolsóelőtti két vasárnapi előadások, mert a Cirkusz Beketow szeptember 15-én az ide szezonját Budapesten befejezi.

—

Kwizda korneuburgi állat-táppora. Ezen régi kipróbált egészségi szer elősegiti lovaknál, szarvasmarháknál és egyéb házi állatoknál az emésztést, az anyagcserét és az étvágyat. Teheneknél a tejképzést segiti elő és a tej minőségét javitja. Sok távlovagló és tréner által lovaknál a korneuburgi állattáppor, a drága karlsbadi só helyett előszeretettel és eredménynyel használtatik, mert ezen készitmény a karlsbadi só legtöbb tulajdonságait tartalmazza. Naponta evőkanálnyi adagot ajánlatos a megnedvesitett zabra a lovaknak és teheneknek abrakjába tenni. Ugyszintén teljesen egészséges állatoknak is adni, hogy azok ezáltal erősebbek legyenek és nem egy könnyen esnek katarus és élelmezési anyagcsere emésztési zavarokba.

—

x **Olcsó iskolakönyvek.** A most kezdődő iskolai év minden gyermekeit iskolába járató szülőnek meglehetős kiadásokat és gondot okoz. Hasznos szolgálatunk vélünk tenni lapunk olvasóinak, midőn felhivjuk b. figyelmüket Kun S. antikvarius-könyvkereskedő lapunk mai számában közölt hirdetésére; mert ezen cég gazdag készlete és olcsó árainál fogva módot nyujt a t. tankönyvvásárló szülőknek és tanuló ifjuságnak, hogy vásárlásainál jelentékeny megtakaritást érjenek el.

—

x **Felhivjuk olvasóink figyelmét** Erényi Béla gyógyszerész lapunk mai számában megjelent *«Bobcsemege»* cimü hirdetésére.

—

x **Fölhivjuk olvasóink figyelmét** Herczeg és Horvát Budapest, Kerepesi-ut 52. szám alatt, az «Adria» szállóval szemben létező női-divatáruházára.

Az épitőmesterek munkazárlata.

Budapest, szeptember 3.

Tegnapi számunkban jeleztük már, hogy a főváros épitőmesterek a munkások részleges bojkottjával szemben kimondották a zárlatot, melyet az este tartott tanácskozáson már legalizáltak is. Ez azt jelenti, hogy ha az épitőmunkások hétfőig be nem adják a derekukat, hétfőn minden budapesti épitkezésnél beszüntetik a munkát. Teljesen amerikai izü sztrájkra és kontra-sztrájkra van tehát kilátás, amely azonban igy közelből nézve, mindenesetre igen szomoru hatást tesz a a legsulyosabb kritikát provokálja azokkal szemben, kik előidézői voltak. Hogy kik idézték elő, kitünik a sztrájk történetének rövid előadásából. A harc tulajdonképpen az épitőmesterek ipartestülete és az *épitőmunkások szakegyesülete* között folyik s mintegy két éves dolog. Akkor a szakegyesület 36 fillérre emelte fel a munkabért óránkint. Ez évben azonban ezzel nem elégedtek meg, hanem — a munkásokat szociálista jelszavakkal egyöntetüleg szervezve — ismét részleges bojkottal *46 fillérnyi óradijat* követeltek s mikor meg nem kapták, negyven helyen hagyták abba a munkát. Ezenkivül pedig egyik főkövetelésük az volt, hogy a mesterek a szakegyesület bizalmi férfiainak ellenőrzési jogát ismerjék el az épitkezéseknél. Ezt a mesterek nem fogadták el, a bojkott ellen kartellbe léptek s holnaputánra, hétfőre helyezték kilátásba a munkazárlatot.

A főkérdés itt nem az, hogy a munkaadók és munkások szervezete hogyan egyezkednek egymással, hanem — mint már megirtuk — hogy ennek a sztrájknak a révén lehet, hogy holnapután már mintegy huszezer ember marad kenyér nélkül. Ezért pedig főként az épitőmunkások szakegyletét terheli a felelősség. Mert ők folytonosan fokozott követeléseikkel, melyeknél nem annyira a munkások érdeke, mint a saját magukkal való fontoskodásuk játszotta a főszerepet, falnak állitották a mestereket. Az a sok szegény munkás, aki most a tisztelt szakegyesület reputációja érdekében éhezni lesz kénytelen, nagyrészt beugratott ember, akinek szakegyesületről sokszor csak halvány sejtelmei vannak, csak azt az agent provokateurt ismeri, aki felbiztatta.

Reméljük, hogy a munkások hétfőig — ameddig gondolkozási időt nyertek — magukba szállanak s munkába állnak. Nem a szakegyesületről szólunk, ez most van elemében, ettől jót nem lehet várni, hanem az egyesekről, kik előtt nemcsak a tisztelt tárgyaló megbizottak, hanem egy szomoru kis család képe is lebeg, melynek — ugy lehet már hétfőtől kezdve — nem adhat kenyeret.

A sztrájkmozgalom ujabb fejleményei ezek:

Az ipartestület elüljárósága tegnap este *Jakabffy* Ferenc elnöklésével az ipartestület helyiségében tárgyalta a dolgot. Gunszt József ipartestületi jegyző előterjesztette az épitő és kőmüves szakosztály augusztus huszonhatodiki határozatát s bejelentette, hogy a héten is több helyen megszüntették a munkát. Az elüljáróság kimondotta, hogy az augusztus huszonhatodiki határozatot végre kell hajtani, a munkát mindenütt megszüntetik s valamennyi kőmüves-munkást elbocsátják. Határozatáról az elüljáróság a következő értesitést küldötte meg az ipartestület valamennyi tagjának:

Tisztelt tagtárs ur! Ez évi augusztus 26-án tartott épitő- és kőmives-szakosztályi ülésen az határoztatott, hogy ez évi szeptember hónap 3-án a munkát beszüntetjük abban az esetben, hogyha a kőmüvesek a bojkottokat ez évi augusztus hónap 31-ig be nem szüntetik. A ma tartott elüljáróságí ülés a beérkezett bejelentések alapján ugy határozott, hogy miután a bojkottok meg nem szüntek, sőt ujabb bojkottok kezdettek, a *kőmüves-segédek e hónap 3-án elbocsátandók.* Felhivjuk, hogy az egyöntetü eljárás végett, az elüljáróság ezen határozatához minden egyes tag szigoruan alkalmazkodni sziveskedjék. Budapesten, 1904. szeptember 2-án.

A budapesti épitőmesterek, kőmüves-, kőfaragó- és ácsmesterek ipartestülete.

Az ipartestület elüljárósága intézkedett a további eljárásra vonatkozólag is. A kőmüvessegédek kizárása folytán a IV. kerületi elüljáróság meg fogja inditani a békéltető eljárást. A békéltető bizottságba kiküldötték: Jakabffy Ferenc elnököt, Majorossy Géza, Pucher István, Báthory István, Havel Lipót épitőmestereket és Dávid János kőmüvesmestert. Továbbá egy tizenkét tagu végrehajtó-bizottságot küldött ki, amely naponként délután négy órakor ülést tart az ipartestület helyiségében, hogy a felmerülő dolgokat elintézze.

Ha az ipartestület határozatát az épitkezéseknél végrehajtják, akkor hétfőtől kezdve nem dolgoznak a kőmüvesek. A szakszervezet tavasz óta állandóan figyelmezteti a vidéki kőmüves-munkásokat, hogy ne jöjjenek a fővárosba, bármit igérnek is nekik. De még tovább ment. Körülbelül kétezer kőmüvesmunkást külföldre és a vidékre küldött dolgozni. A szakszervezet nem bizik a mesterek szolidaritásában s azt hiszik, hogy akad több mester, aki nagyon rövid alatt meg fog egyezni a munkásokkal, amint megegyeztek eddig is a kartel ellenére.

NYILTTÉR.*)

VÉRGYÓGYITÁS HEMOPATIA

Ezen uj, eredeti gyógymód rendkivüli sikerrel lesz alkalmazva **köszvény-, asthma-,** sziv-, vese-, gyomor-, bél- és hólyagbántalmaknál, sulyos **ideg-,** vér- és bőrbajoknál. Biztos védelem szélhüdés és elmezavar ellen 15 év óta ki lett próbálva és most évente száz meg száz teljes gyógyulással számol be.

E gyógymód megalapitójának és **egyedüli** képviselőjének

Dr. KOVÁCS J. egyet. orvostrnak (Hemopata) rendelő intézete van

Budapest, V., Váci-körut 18. szám alatt.

Rendelés naponta 9—1-ig és 3—6-ig. Díjazott levélre válaszol.

Betegeket intézetén kivül is kezel. — Nehéz betegeknek legbiztosabb gyógymódja. 45

* E rovat alatt közlöttekért nem vállal felelősséget a Szerk

IRODALOM ÉS MÜVÉSZET.

Madarász Viktor.

Budapest, szept. 3.

Nagy hálával tartózhatunk a Nemzeti Szalon igazgatóságának, hogy összegyüjtötte Madarász Viktor nagynevü történeti festőnk müveit s azt együttesen bemutatja a közönségnek a Nemzeti Szalon ma megnyilt tárlatán.

Madarász Viktor neve a harmadik abban a triászban, mely Munkácsy, Zichy nevét adta a magyar müvészetnek. Sorsában Madarász is közösségben van a másik két zsenivel. Mint Munkácsyt s Zichyt, őt is a külföld elismerésének kell — nagy magyar müvészszé avatni.

Ám sorsában, müvészi étappejaiban tragikusabb csalódásokkal kell megküzdenie, mint Munkácsynak s Zichynek.

A sors mintha végighajszolta volna azokon az utakon, melyeken a legnagyobb dicsőség fénye érheti a müvész vándort, de azután egy kissé meg is csufolta ebben az utjában. Amikor dicsősége teljén van, egyszerre elfordul tőle az incselkedő napsugár s komor felhők kerülnek müvészi egére. Sajnos, ebben az áldatlan fordulatban az akkori magyar mükritika s ennek hatása alatt a közvélemény vitte a főszerepet.

Tizenhét éves korában érik el az 1848-iki események, amelyek, mint legtöbb kortársát, őt is belesodorták a nagy küzdelembe. Talán ifjui lelkének a nemes páthosz iránti fogékonyságát ezek a heroikus események termékenyitik meg legelőször, amelyek később azután leszürik benne azokat a nagy eszméket, melyek történeti képein a szinekből s a széles kompozicióból kiáradnak.

A szabadságharc után Bécsbe kerül s itt festett első nagy történeti képén, a «Kuruc és labanc»-on is mutatkozik már a romanticizmus iránti hajlama.

1855-ben pedig már Párisban találjuk, ahol csakhamar dicsőséget szerez a magyar nemzetnek s hazája müvészetének. Az 1860-iki párisi Szalonban kiállitott «Hunyadi László a ravatalon» cimü képével elnyeri a nagy aranyérmet — az akkori időkben nagy elismerés müvészi diját.

Erre az időre esik sikereinek s termékenységének ragyogó korszaka.

Sikereinek teljében, nagy eszmékkel tér haza, de itthon egyszerre kezd elhomályosulni szerencsecsillaga. A magyar kritika fanyar kedvvel, immelámmal huzódozik Madarász külföldi sikereinek elismerésétől s a közönség is hidegen fogadja. A magasröptü ambició lassan összelohad benne s végül egy Arany János-utcai kis bolthelyiségben huzza meg magát a párisi Szalon kitüntetettje s itt árulgatja vas- és rézmüáruit. Ám a sors még több keserü szatirát szánt számára. Könnyen hivő lelkét rutul kihasználják, meglopják s most ismét visszatér a muzsához, amely már csak megtört fényét veti rá az egykori dicsőségnek . . .

Müvészi nagyságának ragyogása óta egymásután tünnek föl s multak el ujabb irányok s müvészi elvek, ám az ő érdemeit annyira megerősitette a müvészettörténet s oly nagy érdemeket szerzett a magyar festészetnek az által, hogy az elsők között volt, akik azt európai szinvonalra emelték, hogy ma is teljes hódolattal járulhatunk képei elé.

Müvei dokumentumai elsősorban is tiszta magyar érzelmének, mely a magyar hősök, a magyar vértanuk sorsa felé hajol, de ezeket nem mint a magyar történelem egyes epizódjait fogja fel, bennük bizonyos eszmei tartalmat, nemzeti tendenciákat akar megörökiteni.

Hunyadi Lálszló, Zrinyi, Frangepán, Zách Felicián, Dobozy, Bercsényi s Vak Bottyán, Thököly Imre voltak azok a nagyjai a magyar történelemnek, akiknek sorsában leginkább feltalálni vélte azokat az eszméket megörökitő momentumokat.

De müveiben, kompozicióinak egyszerüségében sehol sem találhatjuk meg a kizárólagosan történelem-irodalmi elemet, ami levonna müvészi értékéből.

Csupa szinmelegséggel, széles epikai előadásban, erős kompozicióban s a magyar érzések tisztaságával alkotta meg örökké értékes müveit.

A modernebb müvészi elemeket, a világitási effektusokat, a szinelemzést, a finom tónushatásokat is biztos kézzel s öntudatosan érvényesitette képein.

Megpróbálkozott az arcképfestéssel is, mint azt több önarcképe is bizonyitja, elég bravurral.

Megfestette Izsó Miklós, báró Eötvös József s Thierry Amadé francia iró, Kossuth Lajos, Kazinczy arcképét is s feleségét két portrén is megörökitette.

Iván.

SPORT.

✕ **Alagi futtatások.** Alig zárultak be a városligeti versenytér kapui, holnap már ismét kiveheti részét a főváros sportkedvelő közönsége a versenytér izgalmaiból Alagon, ahol holnap kezdődik a négy napos szeptemberi meeting. Nincs ugyan a programmon értékes dij, de a szokott keretekben érdekes versenyek lesznek ezuttal is, melyek, ha szép lesz az idő, előreláthatólag nagy közönséget fognak vonzani az urlovasok versenyterére. Az első nap eseménye a *Kisérleti akadályverseny* lesz, melyben a *Schossberger-istálló* képviselőjét várjuk az első helyre *Vyllar* előtt.

Az egyes futamban jelöltjeink ezek:

I. Petrolay—Pejacsevich-istálló—Melinit.
II. Nyájas—Lipthay-istálló.
III. Schossberger-istálló—Vyllar.
IV. Tromf—Kinos—Jövőre.
V. Pejacsevich-istálló—Vyllar.
VI. Eye to Hounds—Avenida—Oyster.

TÖRVÉNYSZÉKI CSARNOK.

= **Uj törvényszéki elnök.** A király nárai *Szabó* Jenő győri itélőtáblai elnöki titkárt a győri törvényszék elnökévé nevezte ki.

= **Gyilkosság Pomázon.** Pár nap óta nagy izgalomban tartja Pomáz község lakóit az a kegyetlen gyilkosság, amelyet *Sallay* Lajos pomázi fuvaros követett el augusztus hó 30-án. Sallay egy házban lakott *Schlezák* Ferenc földmivessel, akivel folytonos civódásban élt. A civódás annyira elkeseritette Sallayt, hogy a mult hó 30-án egy hatalmas doronggal a szó szoros értelmében szétverte Schlezák fejét. A pestvidéki törvényszék központi vizsgálóbirája ma délelőtt hallgatta ki a csendőrök által letartóztatott Sallayt, aki ellen halált okozó sulyos testi sértés büntette miatt a vizsgálati fogság fentartásával elrendelte a bünvizsgálatot.

KÖZGAZDASÁG.

Budapest, szeptember 3.

A «Hangya» kongresszusa. A «Nemzetközi Szövetkezeti Kongresszus» befejezése után, 1904. szeptember 9-én d. e. 10 órakor a «Hangya» országos központi fogyasztási szövetkezet tartja meg rendes évi kongresszusát az «Uránia» szinházban, következő napirenddel: 1. gróf *Károlyi* Sándor: Elnöki megnyitó. 2. dr. *Dömötör* László: Az uj szövetkezeti törvényjavaslat birálata. 3. *Szilassy* Zoltán: A fogyasztási szövetkezetek szerepe a kisgazdák termékeinek értékesitése körül. 4. *Balogh* Elemér: A külföldi és hazai fogyasztási szövetkezetek ismertetése. (Vetitett képekkel.) 5. Inditványok (melyek a kongresszust megelőzőleg 3 héttel a «Hangya» igazgatóságának bejelentendők.)

(s.) **Országos eső.** Végre valahára csak 4 havi késedelmezés után megjött az országos eső. Nehéz sürü felhők boritják az eget és már tegnap késő este óta szakadatlanul hulladoz a csendes eső; mily máskép néznének ki viszonyaink, ha ez az eső májusban jött volna meg! Ez a késedelem 1 milliárdnyira tehető kárt okozott csak a magyar termelőknek és ezenfelül körülbelül ugyanannyit a fogyasztóknak. Akár csak liaojangi csatát vesztettünk volna el. Most már késő ez az országos eső arra, hogy a termés állapotán változtasson; a szem- és takarmánytermés sorsa immár meg van pecsételve. Se több buza, se több sarju, se egyéb szálas takarmány már ez idén nem nőhet. De azért még mindig vannak előnyei az esőnek s ezek abban foglalhatók össze, hogy az őszi mező még kizöldelhet és még lesz őszi legelője jószágainknak, a mivel még sok millió értékü takarmány kimélhető meg. A jövő évre szóló vetés munkálatai is kitünő kondicióban végezhetők el. A szőlő még sokat javulhat, kivéve a korai fürtöket, amelyek most már repedezni fognak. A répák még meghizhatnak az előttük álló hat heti időszakban, sőt még a zölden maradt kései burgonyák is valamit gyarapodhatnak. A pataki és folyó malmok ismét őrölhetnek, s a kiszáradt kutak ujra megtelnek vizzel. Ezekben foglalhatók össze az előnyök a gazdákra nézve. A gabnakereskedelemre nézve haszonnal fog járni az, hogy a viziutak ujra praktizálhatók lesznek. A kiszáradt Elba, Odera, Tisza és Maros hajózása most már nekiindulhat és fölkerülhet a malmokhoz a sok lentrekedt gabona. Ezt a körülményt a budapesti gabonatőzsde ujra fel fogja használni az árak ledögönyözésére, — s ez az eladásra kényszerüleg szoritott gazdákra nagy csapás lesz. A gazdák függetlenebb része csak azt nézze, hogy New-Yorkban a buza bushelje 112 cent, vagyis 100 kilonkint 10 frt 40 kr. — s ne hederitsen a budapesti tőzsdére, mely most akar aratni ott, ahol nem vetett. Az országos eső még most is nagyon sokat ér, de csakis a részletezett gazdasági célok érdekében. Baissemanipulációkra azonban már teljesen elkésett.

BUDAPESTI TŐZSDÉK.

Gabona-tőzsde.

Buza jó kinálat és gyenge vételkedv mellett elkelt ca 3000 mm. 15 fillér olcsóbb árakon.

Egyéb cikkek buzával egyetemben elgyengültek.

Buza.

Tiszavidéki: 250 mm. 81 k. 10.55 korona, 100 mm. 81 k. 10.55 korona, 150 mm. 81 k. 10.50 korona, 100 mm. 81 k. 10.50 korona, 200 mm. 81 k. 10.45 korona, 100 mm. 81 k. 10.41·5 korona, 100 mm. 81 k. 10.50 korona, 100 mm. 80·5 k. 10.50 korona, 100 mm. 80.7 k. 10.30 korona, 400 mm. 80.5 k. 10.47·5 korona, 100 mm. 80.5 k. 10.39 korona, 100 mm. 80 k. 10.45 korona, 100 mm. 80 k. 10.50 korona, 100 mm. 80 k. 10.37·5 korona, 100 mm. 80·5 k. 10.37·5 korona, 100 mm. 80 k. 10.37·5 korona, 100 mm. 79·5 k. 10.37·5 korona, 100 mm. 79.5 k. 10.35 korona, 100 mm. 79.5 10.30 korona, 150 79.5 k. 10.25 korona, 100 mm. 79.5 k. 10.25 korona, 100 mm. 79 k. 10.35 korona, 100 mm. 79 k. 9.70 korona, 100 mm. 78 k. 9.25 korona.

Rozs.

100 mm. 7.65 korona, 500 mm. 7.60 korona, 200 mm. 7.50 korona.

Uj-Zab.

400 mm. 7.40 korona.

Tengeri.

400 mm. 7,35 korona.

Érték-tőzsde.

Minden impulzus hiányában kezdetben az irányzat lanyha volt, utóbb azonban magasabb berlini árjelentésekre s véleményvásárlásokra az üzlet kellemesebben alakult.

A ma déli tőzsde zárlati árfolyamai a következők:

A déli tőzsdén zárultak:

Osztrák hitelrészvény	750.—	—.—	—.—	—.—
Magyar hitelrészv.	758.50	—.—	—.—	—.—
4% koronajáradék	97.—	—.—	—.—	—.—
Leszámitolóbank	453.—	—.—	—.—	—.—
Jelzálogbank részv.	508.50	—.—	—.—	—.—
Rimamurányi	505.—	—.—	—.—	—.—
Államvasut	641.—	—.—	—.—	—.—
Déli vasut	90.—	—.—	—.—	—.—
Városi villamos	331.—	—.—	—.—	—.—
Budapesti közuti	573.—	—.—	—.—	—.—

Felelős szerkesztő: MAGYAR GYULA.

Laptulajdonos a «Magyarság» lapkiadóvállalat

„AGRARIA"

magyar gépforgalmi részvénytársaság

a szab. osztr.-magyar

államvasuttársaság resicai mezőgazdasági gépgyárának vezérügynöksége.

Mezőgazdák különös figyelmébe

Egyetemes acélekék.

Eltörhetetlen tégelyacél ekefej. Páncélacél-kormánylemez. Magasitott acélekefej. Porvédő kerekek. Acél |_| gerendely.

Tiszta acélanyag saját hámorainkból.

Csak kitámasztott nyeregkerettel biró taligát szállitunk. Ekegyártás terén legelső rangu magyar gyártmány, felülmulja még a legnevezetesebb idegen gyártmányokat is. Kérjünk árjegyzéket, mivel ez az összes talajmivelőgépeket terjedelmesen ismerteti és egyáltalán a talaj alapos megmunkálására terjedelmes, szakszerü és minden gazdának értékes felvilágositásokat nyujt — és dijmentesen küldetik.

Röviditett levélcim:

„AGRARIA" Bpest V., Váci-ut 2.

Sürgönycim:

„AGRARIA" Budapest.

SZINHÁZAK.

Vasárnap, 1904 szeptember 4-én.

Nemzeti szinház.

A dolovai nábob lánya.
Szinmü 4 felv. Irta: Herczeg Ferenc. Kezdete fél 8 ó.

Király szinház.

A szép mosóné.
Operett 3 felv. Zenéjét szerzé Millöcker K. Kezdete fél 8 ó.

Magyar szinház.

Szulamit.
Opera 3 felv. Goldfádentól. Kezdete fél 8 órakor.

Vigszinház.

Csók piruláik.
Bohózat 8 felv. Irták: Hennegin és Bilhárdt. Kezdete fél 8 órakor.

Uránia

A gyorskocsitól a gyorsvonatig
Irta: Peterdi Sándor. Kezdete fél 8 órakor.

Fővárosi nyári szinház.

Délután mérsékelt helyárakkal:
Hófehérke és a hét törpe.
Látványos tündérrege énekekkel, táncokkal 3 szakaszban. Kezdete 3 órakor.

Este rendes helyárakkal:
A királyné csipkekendője.
Operett 3 felv. Zenéjét szerzé: Strausz J. Kezdete fél 8 ó.

Városligeti nyári szinház.

Délután mérsékelt helyárakkal:
Két pisztoly vagy: Sobri lakodalma.
Népszinmü 6 képben. Irta. Szigligeti Ede. Kezdete fél 4 ó.

Este rendes helyárakkal:
A hét Schlésinger.
Látványos énekes bohózat 5 képben. Zenéjét szerzé: Barna Izsó. Kezdete fél 8 órakor.

Somatose

oldható husfehérnye

majdnem izetlen, könnyen oldódó por, mely magában foglalja a hus tápanyagait (fehérnye és só), kitünö

étvágygyerjesztő erősitőszer

gyenge, rosszul táplált, ideg-, mell- és gyomorbeteg személyek, gyermekágyas nők, angolkóros gyermekek s lábbadozók stb. részére

Vas-Somatose

orvosilag ajánlva **sápkórosok részére.**

A Vas-Somatose a Somatose és 2% vas szervi összeköttetéséből áll.

A Somatose nagy mértékben gerjeszti az étvágyat.

Kapható a gyógytárakban és drogeriákban.

Csak eredeti csomagolásban valódi.

Farbenfabriken vorm. Friedr. Bayer & Co, Elberfeld
(gyógyszerészeti osztály). 2063

Olvasóink figyelmét felhivjuk a

KALAP-KIRÁLY

tavaszi elsőrangu különlegességeire

Budapest, Kossuth Lajos-utca
(Klotild Palota).

3, 4 és 5 koronás különlegességekben elismert specialista. Divatlap küldetik. 25

családi házat

egy kis kerttel vagy jó egészséges udvarral a pesti vagy budai oldalon, lehetőleg közel a villanyos vasuthoz, 1200—1400 korona évi bér mellett vagy örök áron, évi 2000 korona törlesztésre november elsején való beköltözködés mellett. Szives közvetités nélküli ajánlatot a kiadóba kérve H. H. 110. alatt.

Brázay-féle

sósborszesz.

Használati utasitás minden üveghez mellékelve van. Nagy üveg 2 korona. Kis üveg 1 korona. Kapható mindenütt.

Hirdetéseink alapján történt rendeléseknél szivesked jék mindenkor **lapunkra** hivatkozni.

Hirdetéseket felvesz a kiadóhivatal.

!!!! 1903. évi beszterczei kiállitáson 2 ezüstéremmel kitüntetve. 1903. évi kolozsvári kiállitáson 2 diszoklevéllel kitüntetve. 1902. évi pozsonyi kiállitáson 3 oklevéllel kitüntetve. !!!!

Kállai Lajos motortelepe, Budapest, VI., Gyár-u. 50.

Teljes jótállás kitünő cséplésért!!!

A jelenkor legegyszerübb és legtökéletesebb motorcséplő-készlete.

Gépész nélkül könnyen kezelhetők.

Ezen legujabb motorok terjesztése érdekében használt gőzgépek cserébe vétetnek.

Ajánlja teljes jótállás mellett benzinmotorait malom- és iparüzemre, valamint

villamos benzinlokomobil-cséplőkészleteit kettős tisztitó-szerkezettel

!! Egyedül létező ujdonság!!

Önmüködő, ellenőrző- és biztositó-szelep.

Külön mezőgazdasági géposztály: **gőzgépek, malmok, járgányok, cséplők, vető-gépek stb.**

Ezen motorcséplő-készletek felülmulhatlan kitünősége felől tudakozódni lehet:

Báró Kemény József urnál **Maros-Németi** (Erdély).
Szijj Bálint földbirtokos urnál **Nagy-Igmánd** (Komáromm.).
Ferenczy György plébános urnál **Ipolyszalka** (Hontm.).
Nagy János földbirtokos urnál **Balog** (Somogym.). stb. stb. 5002

Legbiztosabb olcsó üzem! **Arjegyzék kivánatra bérmentve**

OLBRICH L. szijgyártó, nyerges és bőröndös.
BUDAPEST, VI., TERÉZ-KÖRUT 6.

Képes árjegyzék bérmentve.

Képes árjegyzék bérmentve.

ISKOLAKÖNYVEK

Az ország összes intézetei részére a **legolcsóbb áron kaphatók**
KUN S. antiquaros könyvkereskedőnél
BUDAPEST IV. Muzeum-körut 21. sz.

Használt tankönyvek átvétetnek vagy becserélteknek. — Az **egyetemi fakultások, jogakadémiák** és más egyéb főiskolákon használt könyvek szintén **igen olcsó áron kaphatók.**

SCHMIDT M.
szijgyártó, nyerges és bőröndös
Bpest, VIII., Kerepesi-ut 25.
Kocsizó- és lovagló-szerszámok.
359 Mindennemü utazóböröndök.

Megrendelések és javitások pontosan és jutányosan eszközöltetnek.

Gépészek.

Kazánfütési vizsgára előkészitő könyv 70 fillér, előbbi és lokomobil és cséplőgépekről 1 kor. 50 fillér, két előbbi és az összes stabilgépekről 2 kor. 50 fillér. Esztergályosok kézikönyve csavarmenet-számitással 2 kor. Villamossági káté, telefon, villamosengő stb. 3 kor.

Vizsgára biztos sikerrel előkészitek. **Morva Rezső**, Budapest, VIII. ker., Mária-Teréza-tér 48/c. 1989

1900. Párisi világkiállitás Grand Prix.

KWIZDA FERENC JANOS

cs. és kir. osztrák-magyar, román kir. és bolgár fejedelmi szállitó, körgyógyszerész Bécs melletti **Korneuburgban.** 421—I.

KWIZDA-féle restitutions-fluid
cs. és kir. szab. mosóviz lovak részére

1 üveg ára 2 kor. 80 fill. 40 év óta az udvari istállókban, a katonaság és magánosok nagyobb istállóiban használatban van nagyobb munkánál elő- és utóerősitőül, inak merevségénél stb. az idomitásnál kiváló munkára képesiti a lovakat.

Kwizda készitménnyel csak a mellékelt védjegyeket valódik. Képes árjegyzékeket ingyen és bérmentve.

Főraktár: **Török József gyógyszerész**, Budapest, Király-utca 12. és Andrássy-ut 26. szám.

Balaton fonyód-fürdőtelep.
— Vasuti fürdőszálloda. —

Legkellemesebb nyaralóhely a Balaton vidékén.

Olcsó szobák! • • Legjobb konyha!

Schuszter Hugó szállodája.

Bővebb felvilágositást kaphat

Budapest, Plasticon vendéglő.

Kalap-különlegességek NEUBART DEZSŐ-nél

legujabb divatalakokban 3, 4, 5 kor.-ért kaphatók
BUDAPEST, Kerepesi-ut 11. szám.

BUTOROK

a **legegyszerübbtől** a legfinomabb kivitelig **legjutányosabban** kaphatók ugy készpénzért, mint **részletfizetésre** **EHRENTREU** és **FUCHS** testvérekné **Budapest, VI., Teréz-körut 8.** (Andrássy-ut közelében). Képes árjegyzék ingyen és bérmentve

LEGSZEBB.....LEGJOBB.....LEGOLCSÓBB.

PAPLAN PAPLAN PAPLAN

1 ÖSSZEHAJTHATÓ VASÁGY 3 KIVEHETŐ MATRACCAL 10 frt. 1 ACÉLSODRONY ÁGYBETÉT 5 frt.

GICHNER JÁNOS

paplan, matrác és kárpitosáru gyáros, sző-nye , függöny, vasbutor stb. nagy raktára. 150

Budapest, VII. ker., Erzsébet-körut 20. sz.

Árjegyzéket kivánatra ingyen és bérmentve küldök. Vidék megrendelések pontosan eszközöltetnek, nem tetsző áruk kicseréltetnek, vagy a pénz visszaadatik.

Surányi gyógyfücukorka

köhögés, rekedtség, mellbetegségek ellen **1 kg. 4 kor., 2 kg. 7 kor., 4 kg. 12 kor.** utánvétel mellett bérmentve.

Surányi szaloncukorka ugyanazon árban.

Surányi cukorkagyár Nagy-Surány, Nyitramegye.

Van szerencsém a n. é. közönség tudomására adni, hogy

TAUSZKY MIKSA FIA TAUSZKY LIPÓT.

Butorszállitási, beraktározási vállalata

Csakis Szervita-tér 5. sz. alatt létezik.

Elvállal: költözködéseket helyben és vidé nek.pontos kiszolgálás jutányos árak mellet Cimemre kérem figyelni.

Az egyedül létező valódi angol

SZÉPITŐSZER

a Balassa-féle valódi angol

UGORKA-TEJ,

mely azonnal eltávolit minden szeplőt, májfoltot, pattanást, bőratkát (mitesser) stb. és az arcnak friss üdeséget, fiatalságot kölcsönöz.

Egy üveg ára 2 K, ehhez Ugorka-szappan 1 K, poudre 2 K.

Főszétküldési hely: **Balassa Kornél** gyógyszertára **BUDAPEST-Erzsébetfalva.**

Kapható minden gyógyszertárban. Főraktár Budapesten: Török József gyógyszertárában, Király-u. 12. és Andrássy-ut 26.

Olcsó

KÁVÉ ÉS TEA

ARAK:

1 kl.	**Háztartási**	frt 1.20
1 «	**Portorico**	« 1.30
1 «	**Portorico**	« 1.50
1 «	**Kuba** (finom)	« 1.70
1 «	**Kuba** (legfinomabb)	« 1.90
1 «	**Gyöngy** (finom)	« 1.50
1 «	**Mocca**	« 1.40
1 «	**Mocca** (legfinomgbb)	« 1.60
1 «	**Arany Jáva**	« 1.40
1 «	**Arany Jáva** (igen finom)	« 1.60

KÁVÉ

Különösen ajánlom naponta frissen pörkölt kávéimat

1 kl	**Vegyes pörkölt kávé**	frt 1.40
1 «	**Finom pörkölt**	« 1.60
1 «	**Kuba pörkölt**	« 1.80

Kávéhoz csomagolható:

1/4 kl	**Mandarin cs. kev.**	frt 1.60
1/8 «	**Mandarin cs. kev.**	« —.95
1/4 «	**Háztartási**	« 1.25
1/8 «	**Háztartási**	« —.65
1 csomag	**törmelék**	« —.30

TEA

4 1/2 kilós postazsáknál (melyben több fajta is küldhető) már a vidékre is teljesen bérmentve és elvámolva küld

Balogh László

kávé- és tea-kiviteli üzlete BUDAPEST.

Főüzlet és iroda: (269)

VII., Rottenbiller-utca 12. szám.

500 forintot fizetek annak, ki **Bartilla fogvizének** használata mellett — üvegje 35 kr. — valaha ismét fogfájást kap vagy szája büzlik. (Csomagolásért külön 10 krajcár.)

BARTILLA WINKLER ED.

Wien, 19/I., Sommergasse 1. Főraktár Budapesten: Török J. Király-u. 12., Andrássy-ut 29., Dr. Egger Váci-körut 17. Kapható minden gyógyszertárban. Csakis Bartilla fogviz kérendő. Hamisitások bejelentése jól jutalmaztatik. 9

Cimbalom iskola öntanulásra.

Minden cimbalom kedvelő megtanulhat magányosan tanitó nélkül cimbalmozni a Kovács-féle legujabb cimbalom-iskolájából. Az iskola tartalma: 10 lecke, 10 rajzzal, 50 legujabb magyar nótával. Az iskola ára 10 kor. Kapható **Kovács János** okl. cimbalomtanárnál, Bpest, VII., Erzsébet-körut 5.

Sikerült

Karlsbadban 2 vagon porcellán árut rendkivül olcsó áron megvennem. Ennek kiárusitása üzletemben megkezdődött.

Aruim: Egy comp. fin. 6 szem. fehér ebédlő készlet 3 frt.
Egy comp. 6 szem. ebédlő diszesen festve csak 5.50 frt.
Egy comp. 6 szem. ebédlő csodakészlet aranyozva és festve csak 7.35 frt.
Egy diszes mosdókészlet csak 3.35 frt.
Kávé- vagy tea-készlet fehér csak 1.50 frt.
Csoda kávé- vagy tea-készlet aranyozva és festve csak 3.75 frt.
Egy 6 szem. metszett és gravirozott üveg-készlet 4 frt.
Egy tucat vizes vagy borospohár 60 kr.

TAKÁCS FERENC

magyarhoni üveg- és carlsbádi porcellán gyári raktára 280

Andrássy-ut 74. sz.

Vidékre ingyen láda és csomagolás. — Pontos kiszolgálás. Vasuti állomás kéretik.

Tetemes árleszállitás

Az összes raktáron levő áruk eladása még eddig nem létezett !! szenzációs olcsó árakban !!

Vidékre szétküldés naponta. **Az esetleg meg nem felelő áruk visszavétetnek.**

R. R. schiffon uri gallér minden alakban darabja	10 kr.	Tiroli Köpper uri alsónadrág legerősebb minőség! Most!	39 kr.	Bőrerős vászon-női ing diszes betéttel! mesés olcsó ár!	59 kr.	Angol vászon női alsószoknya legujabb divatu szinek és minták!	97 kr.	Cérna frottir fürdő köppeny hallatlan olcsó ár!	2.98
R. R. schiffon kézelő fehér v. szines párja	18 kr.	Himzett, gombos Köpper uri alsónadrág francia szabás	59 kr.	R. R. schiffon női ing pazar diszszel	95 kr.	6 drb kitünő vászon zsebkendő hallatlan olcsó ár!	68 kr.	Pár ezer darab fürdő sapka	25 és 37 kr.
Kiváló minőségü! uri ing sima, redős vagy szines mellel	95 kr.	Legujabb tiszta selyem nyakkendő csokor v. önkötő	27 kr.	Legdivatosabb valódi halcsont füző alkalmi ár!	1.25	6 drb francia batiszt zsebkendő remek mintákban! csak!	73 kr.	Cérna frottir óriási törülköző kiváló minőség	59 kr.
R. R. schiffon uri ing sima, redős v. francia batist mellel fehér v. szines	1.35	Kötött cérna férfi harisnya fekete v. szines csak!	19 kr.	Füzővédő! minden szinben csak!	14 kr.	Cégem különlegessége! Rumburgi vászon minden célra alkalmas kiváló minőség!	4.85	Izzadás ellen netz uri ing csak!	19 kr.
Turista uri ing! kiváló minőség, olcsó ár!	69 kr.	Sportcipő legerősebb bőrtalppal uri és női	67 kr.	Kötött cérna női harisnya fekete v. szines	25 kr.	6 személyes cérnadamaszt kávéstertiték abrosz és 6 szalvéta	1.32	Sok ezer darab uszonadrág olcsó ár!	16 kr.
R. R. schiffon óriási uri hálóing szenzációs olcsó ár!	93 kr.	Uri bőrcipő! legerősebb minőség párja csak!	2.47	Örökfényü diszes gloth női alsószoknya most!	1.38	6 személyes cérnadamaszt ebédlőstertiték abrosz és 6 szalveta	1.89	Valódi angol flanell takaro gyönyörü minták!	1.58
Francia batiszt szines rövid nadrág	47 kr.	Legujabb uri félmellény mesés olcsó ár!	45 kr.	R. R. schiffon női alsószoknya diszes himzéssel	1.35	Smyrna utánzat ágy-előszőnyeg remek minták!	37 kr.	Selyemfényü óriási gloth paplan most csak!	2.95

Schrank Lipót

vászon- és divatáruk nagyáruháza

Budapest, Fő-üzlet: VI. kerület, Nagymező-utca 8. szám.

(TERÉZ-TEMPLOMMAL SZEMBEN.)

Fióküzletek: VI., Teréz-körut 15. szám és IV., Kossuth Lajos-utca 15. szám.

Ez az alkalom csak most van, ne mulassza el senki és vásárolja a lent felsorolt cikkeket, mert azokat mélyen leszállitva áron alul adjuk el.

1 finom 50 rőfös rumburgi vászon 9.— frt
1 vég lepedővászon ... 7.50 «
1 teljes vég kanavász ... 3.50 «
1 vég damast ágynemüre való ... 7.— «
1 vég tollharat ... 6.50 «
1 vég finom chiffon ... 6.— «
1 tucat férfi vászonzsebkendő ... 1.50 «
1 tucat női francia batisztkendő ... 1.75 «
1 finom női vászoning —.65, —.75, —.95 «
1 legfin. chiffon ing ... 1.20, 1.50, 1.80 «
1 női hálóköntös, himz. —.85, 1.05, 1.25 «

1 ruhára való finom fekete kamgarn, 130 széles ... 5.50 frt
1 remek flanel-pongyola 3.—, 4.—, 5.— «
1 legfinomabb női szoknya, finom clothtal ... 1.80, 2.50 «
1 finom női felsőszoknya ... 3.50 «
1 legujabb Havelok nőknek ... 5.— «
1 finom posztókabát leánykáknak ... 4.50 «
1 nyakcica, valódi szörméből 1.50 és feljebb.

Jelen árukat megvételre ajánljuk, mert többé raktáron nem lesznek.

1 smyrna imit. szőnyeg 360/230 ... 8.— frt
3 drb ágy- és asztalteritő, finom minőségü ... 4.50 «
ugyanaz finomabb ... 5.50 «
legfinomabb ... 7.50 «
1 ablakra való szörfüggöny ... 1.25 «
nehéz minőségü ... 1.75 «
a legnehezebb ... 4.50 «
1 ablakra való csipkefüggöny, fehér vagy crém szinben ... 2.50 «

Minden vevő 20 korona megrendelésnél ingyen kap egy imit. smyrna-szőnyeget.

HERCZEG és HORVÁT Budapest, Kerepesi-ut 52.

Minden szó 3 fill. Vastagabb betüből 5 fill.

APRÓ HIRDETÉSEK

A legkisebb hirdetés ára: **30 fillér.**

A Magyarság minden előfizetőjének egy 10 szóból álló apróhirdetést havonkint 10-szer ingyen közlünk.

Az apróhirdetésekre beérkezett kérdezősködésekre ingyen felvilágositást adunk, ha a tudakozó a szükséges válaszbélyeget beküldi. Ha valaki körülményesebb értesitést kiván, a szükséges válaszbélyegen felül még 10 fillér küldendő.

Butort
és kárpitos munkákat részletfizetésre is ad **Lőwy Lipót**, VI., Lázár-utca 18.

Domonkos Lajos
uri és női cipész mester
Budapest, Teréz-körut 32.
Ajánlja dusan berendezett raktárát saját készitményü uri-, női- és gyermek-cipőkből a legolcsóbb árban. — Mértékszerinti megrendelések jutányos árban és pontosan eszközöltetnek.

Aranyfény világitótestek
a legjobbak
egy darab ára 60 fill. Liliput 40 fill.
Vidékre utánvéttel.

Aranyfény
BUDAPEST
Központi iroda:
VIII., József-körút 43.
Üzlet:
II., Fő-utca 18. sz.

Butorozott szoba.
Aggteleki-utcában 15-ik házszám, I. em., 10. ajtó szám alatt csinosan butorozott külön bejáratu szoba egy urnak azonnal kiadó. Reggeli és ebéd is kapható.

Szines fényképnagyitásokat
«Photochromotypia» művészesen festve, 50/70 cm. nagyságban, papirkerettel együtt szállit bármilyen fénykép után 6 koronáért **Buchwald Lajos** Budapesten, Vörösmarty-utca 3/b. Vidéki képviselők kerestetnek.

Figyelem!
Ha van az országban **Péter Zakariás** nevü ember értesitse Péter Zakariást, Székely-Kevén.

Használt férfiruhákat
fehérnemüt, szőrmeárukat stb. veszek legmagasabb árban. Singer Markus, Lujza-utca 16., ajtó 10. sz.

Két kis
Singer varrógép olcsón eladó. Izabella-tér 3. Habán.

Pénzkölcsönt!
Kis- és nagybirtokosoknak, kiknek birtokait nagy kamatu adóság terheli és ezt olcsó kamatos pénzzel akarja kifizetni, avagy ha uj kölcsönt akar felvenni, oly pénzt, melyre csak 4% kamat fizetendő s mely kamattal a tőke is törlesztve lesz s adós bármikor felmondhat, a pénzintézet azonban nem mondhat fel, teljes bizalommal forduljon **Grünsfeld S.-hez** Budapest, Király-u. 23. sz.

LINTEBNER ÖDÖN
vendéglője
Soroksári-utca 41. szám.
Kitünő magyar konyha, hamisitatlan magyar borok. Különösen ajánlom saját termésü ó-budai vörös és Rizling-boraimat. Kedvező ebéd- és vacsora-bérlet. Szép kerti helyiség az udvarban. Pontos és figyelmes kiszolgálás.

Szobákat
csekély dij mellett közvetit «Fővárosi Lakásközvetitő» Kossuth Lajos-u. 16. 286/II.

Lakásokat
csekély dij mellett közvetit «Fővárosi Lakásközvetitő» Kossuth Lajos-u. 16. 286/I

Huszár Károly
cimer és cimtábla festő.
Készit: fa, vászon, bádog, öntött és üveg-cimtáblákat. Specialista üveg-cimtáblák készitésében.
Budapest, IX., Soroksári-u. 21.

Dijtalanul
adok felvilágositást és minden előleges költség nélkül eszközlök ki **200 kor. után 4 kor. havitörlesztéses** (kezesség melletti), továbbá **200 kor.-tól 400 kor.-ig terjedő** (kezességnélküli) és legelőnyösebb **ingatlani, tisztviselői és 1000 koronán kezdődő rendes váltókölcsönöket.** Végül **1000 kor.-ig terjedő s azonnal folyositható** 8%-os, rövid lejáratu magánkölcsönöket. **Bankképviseleti iroda. IV. Képiró-utca 1. sz., III. em.**

Phonograph!!!
legszebb mulatság, tiszta, szép hanggal, értelmes előadással
Kellner és Steiner
Király-utca 58. szám.
Képviselők kerestetnek.
(205

Sportkedvelők és kerékpározók figyelmébe.

Motor- és kerékpár-gummikat.
Kerékpárokat Merkur, Champion, Courir, Mars-kerékpár, alkatrészek a **legjutányosabb** árban szállit vidékre is **POLACSEK JÓZSEF és TSA** szakmechánikai, elecktrotechnikai és kerékpárgyártó cég. — **Budapest üzlet és raktár: VI., Andrássy-ut 61. gyár, VI., Eötvös-u. 37.** — Angol **Tennis**-labdák raktáron. Árjegyzéket ingyen és bérmentve küldünk.
A magyar távirati iroda szállitói. 295

Figyelem! Céglink uj kedvezményt nyujt akként, hogy minden vevőnek, ki 12 forintot meghaladó rendelményt tesz, **a saját arcképe vagy bármely tetszés szerinti kis fénykép után egy**
életnagyságu fényképet
teljesen ingyen
készit **hű** kivitelben, 60 cm. magasságban, csupán a **diszes keretért** (passe-partout), amelyben az életnagyságu fénykép foglaltatik, az **önköltségünket, 1 frt 50 krt** számitunk.

Az ipar csodája!
12 forint 1 darab összecsukható vaságy acélsodrony-betéttel, 3-rétü matracoal és fejtővel.
12 forint 50 krajcár egy darab selyempaplan fodorral és zsebbel, minden szinben, 125 cm. széles, 180 cm. hosszu.

Megrendelhető csakis
GIGHNER TESTVÉREK BUDAPEST, Muzeum-körut 27.
Padlan- és matracgyár, szőnyeg- és vasbutorraktár.
Árjegyzéket bérmentve és ingyen küldünk.

Minden öszülő egyénnek nélkülözhetetlen a **Tábor-féle**
Haj-Regenerateur mely csakis **Tábor** gyógyszertárában kapható. — Ára 2 korona.
Ez nem hajfestő! Artalmatlan! Szintelen folyadék!
Sem a kézen, sem a fejbőrön, sem a ruha szövetén semmi foltot nem hagy és épp oly egyszerüséggel használjuk, mint mikor vizzel bekenjük a fejünket. **Az ősz hajat 8—10 nap alatt olyan szinüre varázsolja, mint az fiatal korában volt, anélkül, hogy festené.** Férfi és nő egyaránt biztos eredménynyel használhatja. Hatásáért elvállalom a kezességet! — Arc szépitésére a leghatásosabb a **csoda-crém.** Szeplőt, májfoltot és minden arctisztátalanságot 4—5 nap alatt eltünteti és nem engedi, hogy ujra kiüssön. Hatásért teljes szavatosságot vállalok. **Ara 1 korona,** hozzávaló szappan 70 fillér.
Fenti szerek kizárólagos megrendelési helye: **Tábor Gyula gyógyszertára Alberti-Irsán.**

Vasvári Simon férfiszabó-üzlete Budapest, Erzsébet-körut 58. szám (Király-utca sarok). Előkelő szabás. ★ Pontos kiszolgálás. ★ Francia és angol divat

BUTOROK. Háló-, ebédlő- és szalon-butorok, ugy készpénzért, mint részletfizetésre, árfelemelés nélkül olcsóbban, mint bárhol kapható
Erzsébet-körut 48. szám, Royallal szemben **Buchinger I.** butoriparosnál.

Budapestre utazók becses figyelmébe! Ki akar jól rágni?
FOGAK 2 forinttól és teljes fogsorokat rágásra beilleszt 24 óra alatt jótállással, a gyökér eltávolitása nélkül Eltört és nem jól illő fogsorok javitása 2 óra alatt 1 frttól. Amerikai fogmüterem tulajdonos
Kovács I. Károly-körut 9. (Gróf Hadik-palota) II. emelet, 8. Található: reggel 9-től délután 6-ig. — Vasár- és ünnepnapokon is.

Nyomatott a «Stephaneum» nyomda r. t. körforgógépén Budapest, VIII., Szentkirályi-utca 28a.